

Łódzkie na weekend

Proponujemy Państwu niezwykłą podróż w głąb województwa. Spotkajmy się na tym wyjątkowym szlaku. Zwiedzajmy i odkrywajmy łódzkie, bo jest tego warte.

Grzegorz Schreiber
Marszałek Województwa Łódzkiego

SPIS TREŚCI

1. TOP 10 – 10 największych atrakcji

turystycznych województwa łódzkiego

1.1. Łódź	6
1.2. Zabytki romańskie	8
1.3. Uniejów uzdrowisko	10
1.4. Łowicki folklor	12
1.5. Bełchatów. Wystawa Giganty Mocy, Kopalnia i Góra Kamieńska	14
1.6. Rzeki	16
1.7. Szlak Konny województwa łódzkiego	18
1.8. Piotrków Trybunalski – Stare Miasto	20
1.9. Pałace i ogrody	22
1.10. Tomaszowska Okrąglica	24

2. Co można robić w Łódzkiem ?

2.1. Aktywnie	26
2.2. Przyrodniczo	32
2.3. Zabytkowo	38
2.4. Historycznie	44
2.5. Rodzinnie	50
2.6. Imprezowo	56

3. Propozycje wycieczek

3.1. 1-2-3 dni w Łodzi	60
3.2. 1-2-3 dni w części zachodniej województwa	66
3.2.1. 1 Dzień: Sieradz + Uniejów	68
3.2.2. 2 Dzień: Wieluń i okolice	70
3.2.3. 3 Dzień: Poddębice + Zduńska Wola	72

3.3. 1-2-3 dni w części wschodniej województwa	74
3.3.1. 1 Dzień: Nadpilicze (Tomaszów Mazowiecki, Spała, Inowłódz, Studzianna-Poświętne)	76
3.3.2. 2 Dzień: Skierniewice + rzeka Rawka + Bolimów + Rogów	78
3.3.3. 3 Dzień: Rawa Mazowiecka + Boguszyce + Brzeziny	80
3.4. 1-2-3 dni w części południowej województwa	82
3.4.1. 1 Dzień: Piotrków Trybunalski + Sulejów	84
3.4.2. 2 Dzień: Bełchatów + Moszczenica + Pabianice	86
3.4.3. 3 Dzień: Okolice Przedborza i Radomska	88
3.5. 1-2-3 dni w części północnej województwa	90
3.5.1. 1 Dzień: Łowicz + Maurzyce + Sromów + Nieborów + Arkadia	92
3.5.2. 2 Dzień: Łęczyca + Tum + Ozorków + Zgierz ...	94
3.5.3. 3 Dzień: Krośniewice + Kutno + Oporów + Dobrzelin	96

4. Wykaz certyfikowanych centrów i punktów

informacji turystycznej	98
5. Indeks miejsc i miejscowości	100
6. Mapa	103
7. Miejsca na notatki	104

10 największych atrakcji turystycznych województwa łódzkiego

top 10

autor: P. Tomczyk

ŁÓDŹ

Stolica województwa to nie tylko największe miasto regionu, ale również jego główna atrakcja turystyczna. Dawniej – „polski Manchester” i „Ziemia Obiecana” – dziś Łódź przyciąga bogactwem starych fabryk, którym nadawane są nowe funkcje. Z fabryczną historią miasta nieodłącznie związane są ślady dawnej wielokulturowości – zabytki architektury świeckiej i sakralnej budowane wspólnie przez Polaków, Niemców, Żydów i Rosjan. Z kolei fani kina znajdą tu miejsca związane z historią (i współczesnością!) polskiego filmu.

Oczywiście Łódź to nie tylko zabytki i historia – odnowiona **ulica Piotrkowska** jest zagłębiem restauracji, barów, pubów oraz innych lokali gastronomicznych i rozrywkowych, gdzie każdy znajdzie coś dla siebie. Podobnie jak **Manufaktura**, centrum

rozrywkowo-handlowo-kulturalne mieszczące się w odnowionych przestrzeniach po jednej z największych łódzkich fabryk. Od niedawna do listy łódzkich atrakcji dołączyła najstarsza miejska elektrownia, dziś **Centrum Nauki i Techniki EC1, planetarium, Narodowe Centrum Kultury Filmowej**, a wkrótce także **Centrum Komiksu i Narracji Interaktywnej**.

EC1 - Centrum Nauki i Techniki

autor: P. Augustyniak

Łódź Fabryczna

autor: R. Żydowicz

Ulica Piotrkowska

2

ZABYTKI ROMAŃSKIE

W województwie łódzkim znaleźć można aż siedem obiektów związanych ze stylem romańskim. Te mniej znane to świątynie w: **Żarnowie** (pow. opoczyński), **Rudzie** (pow. wieluński), **Strońsku** (pow. zduńskowolski), czy **dzwonnica w Krzyworzece** (pow. wieluński).

Zdecydowanie bardziej rozpoznawalne są: **kościół św. Idziego w Inowłodzu** (pow. tomaszowski), monumentalna **kolegiata w Tumie** koło Łęczycy (pow. łęczycki), czy wreszcie **opactwo cystersów w Sulejowie-Podklasztorzu** (pow. piotrkowski), uznawane za najlepiej zachowany w Europie przykład średniowiecznego założenia klasztorne stworzonego przez ten zakon.

Archikolegiata w Tumie

Kościół romański pw. Św. Idziego w Inowłodzu

autor: D. Redlicki

3

UNIEJÓW UZDROWISKO

Jak mogą zakończyć się, na pozór nieudane, poszukiwania ropy naftowej? Odkryciem podziemnych wód termalnych, ogrzewaniem całego miasta w ekologiczny sposób (właśnie dzięki geotermii), a wreszcie uruchomieniem parku wodnego i nadaniem statusu uzdrowiska. To przykład Uniejowa, jak dotąd jedynego w kraju uzdrowiska termalnego (od 2012 r.), gdzie proces leczniczy oparty jest na wodach geotermalnych. Oczywiście z zalet uniejowskiej solanki skorzystać mogą wszyscy, nie tylko kuracjusze. **Park wodny Termy Uniejów** to całoroczny obiekt rekreacyjny, gdzie łączna powierzchnia lustra wody to aż 1500 m². Dodatkowymi atrakcjami dla odwiedzających Uniejów są średniowieczny **zamek arcybiskupów gnieźnieńskich** oraz **Zagroda Młynarska**, gdzie można m.in. spędzić noc w oryginalnym wiatraku.

Termy Uniejów

Zamek Arcybiskupów Gnieźnieńskich

autor: J. Tatarkiewicz

Turniej rycerski

autor: J. Tatarkiewicz

Zamek Arcybiskupów Gnieźnieńskich

Zagroda młynarska

4

ŁOWICKI FOLKLOR

Czym są kodry, gwiozdy i tasiemki? Z pewnością dowiemy się tego, odwiedzając Łowicz i okolice. Tu, na terenie dawnego Księstwa Łowickiego, do dziś żywe są lokalne tradycje związane ze sztuką, ubiorem i zwyczajami. Najłatwiej się o tym przekonać, odwiedzając Łowicz w czasie święta Bożego Ciała, kiedy w uroczystej procesji licznie uczestniczą mieszkańcy w tradycyjnych strojach.

Przez cały rok można natomiast odwiedzić łowickie **muzeum** z bogatą ekspozycją poświęconą lokalnej sztuce (jest tu też miniskansen z dwiema zagrodami), położony w pobliżu **skansen w Maurzycach** (znajduje się w nim ponad 40 zabytkowych obiektów), a także wyjątkowe **Muzeum Ludowe Rodziny Brzozowskich w Sromowie**. To ostatnie słynie z kolekcji ruchomych rzeźb, ale można w nim poznać pełen przekrój łowickiej kultury.

Boże Ciało w Łowiczu

autor: J. Rybus

Folklor łowicki

autor: S. Banas

Folklor łowicki

Muzeum w łowiczu

autor: J. Rybus

5

BEŁCHATÓW

WYSTAWA GIGANTY MOCY KOPALNIA I GÓRA KAMIEŃSKA

Gdzie znajduje się największa dziura w Polsce? W okolicach Bełchatowa. Jest tu położona olbrzymia kopalnia węgla brunatnego – odkrywka tzw. pola Bełchatów o długości 10 km, szerokości 3 km, a głębokości dochodzącej do 350 metrów. Kopalnia jest jednym z nielicznych, zbudowanych przez człowieka, obiektów widocznych z kosmosu. Z poziomu Ziemi przypomina bardziej scenografię filmu science-fiction lub powierzchnię innej planety. Na terenie byłego wyrobiska ma powstać największe sztuczne jezioro w Polsce. Samą odkrywkę najlepiej oglądać z **tarasu widokowego** w miejscowości **Kleszczów**. Z kolei w Bełchatowie warto odwiedzić **ekspozycję PGE Giganty Mocy**, gdzie w interaktywny sposób pokazano proces tworzenia się węgla brunatnego, a następnie spalania go i produkcji prądu elektrycznego. Ci, którzy lubią jeździć na nartach, powinni

odwiedzić **Górę Kamięńską**. Na sztucznym stoku, powstałym jako zwałowisko zewnętrzne Kopalni Węgla Brunatnego Bełchatów, można spróbować swych sił w sportach zimowych, a latem – w turystyce rowerowej.

Góra Kamięńska

Kleszczów - kopalnia węgla brunatnego

autor: J. Strachocki

Bełchatów - PGE Giganty Mocy

6

RZEKI

Rzeka Bzura – spływ kajakowy

autor: J. Panak

Rawka to rzeka licząca ponad 90 kilometrów, płynąca przez wschodni fragment województwa łódzkiego. W przeciwieństwie do wielu innych rzek nizinnych jej koryto jest nieuregulowane. Na całej swojej długości Rawka jest chroniona jako rezerwat przyrody. Szczególnie malowniczo prezentuje się fragment pomiędzy Skierniewicami a Bolimowem, objęty **Bolimowskim Parkiem Krajobrazowym**. Rawkę najlepiej poznawać z perspektywy kajaka – rozwinięta baza turystyczna sprawia, że nawet w szczycie sezonu letniego nie ma problemu z jego wypożyczeniem. Trzeba jednak pamiętać, że Rawka jest rzeką wymagającą, idealną dla bardziej doświadczonych kajakarzy. Zwalone do rzeki pnie drzew wymagają licznych przenosek, a bystry nurt

może stać się przyczyną wywrotki. Za to satysfakcja po zakończeniu spływu gwarantowana.

Pilica jest jedną z największych, a równocześnie najbardziej dzikich rzek w środkowej Polsce. Duży jej fragment chroniony jest w trzech parkach krajobrazowych, leżących na terenie województwa łódzkiego - **Przedborskim, Sulejowskim i Spalskim**, co tylko potwierdza wysokie walory turystyczne rzeki. Utworzony na jej biegu **Zalew Sulejowski** to od lat główne zaplecze rekreacyjne, nie tylko dla mieszkańców Łodzi, dające możliwość uprawiania całej gamy sportów związanych z wodą. Pilica idealnie nadaje się dla miłośników kajakarstwa – łatwa, malownicza, z dobrze rozwiniętą

bazą turystyczną. Spory jej odcinek jest oznakowany jako szlak kajakowy. Historię Nadpilicza najlepiej poznać, odwiedzając **Skansen Rzeki Pilicy**, działający w Tomaszowie Mazowieckim.

Warta, obok Pilicy, jest największą rzeką w regionie łódzkim. Zdecydowanie najciekawszym obszarem do jej poznania są okolice Wielunia, objęte ochroną w ramach **Załęczańskiego Parku Krajobrazowego**. Rzeką płynie tu odcinkiem przełomowym, gdzie można nawet obejrzeć **wapienne skały ostańcowe**. Dziś w okolicy nadwarciańskiego Działoszyna działa **cementownia Warta**, jednak znacznie ciekawsze dla turysty mogą być **zabytkowe wapienniki**, które do dziś przetrwały wokół Działoszyna i w miejscowości Lisowice. Podobnie jak w przypadku Pilicy, bardzo dobrze sprawdzi się tu kajak – rzeka należy do łatwych szlaków wodnych.

Bzura jest typową rzeką nizinną o łagodnym nurcie, liczącą 166 km długości. Jej źródła znajdują się w **Lesie Łagiewnickim** (w granicach Łodzi) na wysokości 238 m n.p.m., a ujście do Wisły w miejscowości Kamion na wysokości 60 m n.p.m. Przepływa przez takie miasta jak: Zgierz, Ozorków, Łęczycę, Łowicz i Sochaczew. To idealna rzeka do rozpoczęcia przygody z kajakarstwem, bowiem nie spotkamy tutaj budowli hydrotechnicznych MWE, progów, jazów czy przenosek. Jednak natrafić można na odcinki o szybszym nurcie, wymagające większej uwagi. Bzura to ciekawy szlak kajakowy, położony w głębokiej dolinie, z licznymi meandrami, polecana rodzinom z dziećmi.

Rzeka Pilica

autor: M. Szelest

7

SZLAK KONNY WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Łódzki Szlak Konny to ponad 2000 km tras, 200 ośrodków jeździeckich, ponad 1000 atrakcji turystycznych, a do tego specjalne miejsca postojowe i punkty informacyjne wyposażone w lokalizatory GPS. Regionalne drogi i bezdroża aż proszą się o konną eksplorację, w obrębie której każdy znajdzie coś dla siebie – począwszy od amatorskiej jazdy konnej, przez powożenie zaprzęgami aż po hipoterapię i inscenizację wydarzeń historycznych.

Łódzki Szlak Konny

autor: K. Jarczewski

Łódzki Szlak Konny

autor: K. Jarczewski

Łódzki Szlak Konny

autor: K. Jarczewski

8

PIOTRKÓW TRYBUNALSKI

- STARE MIASTO

Piotrków nie bez powodu ma w nazwie Trybunalski, bowiem przez 200 lat stacjonował tu Trybunał Koronny – najwyższy sąd dawnej Rzeczypospolitej. Dziś pamiątką po świetnej przeszłości jest zabytkowy układ **Starego Miasta** z dobrze zachowanymi kamienicami mieszczańskimi oraz funkcjonujący jako **muzeum**, dawny **zamek królewski**. Ważnym elementem wielokulturowej przeszłości miasta jest też, odbudowana po wojnie **Wielka Synagoga**, obecnie pełniąca rolę biblioteki publicznej.

Dla tych, którzy uciekają od historii przez duże „H” miłym akcentem zwiedzania Piotrkowa będą zaś **szlaki filmu i browarnictwa**.

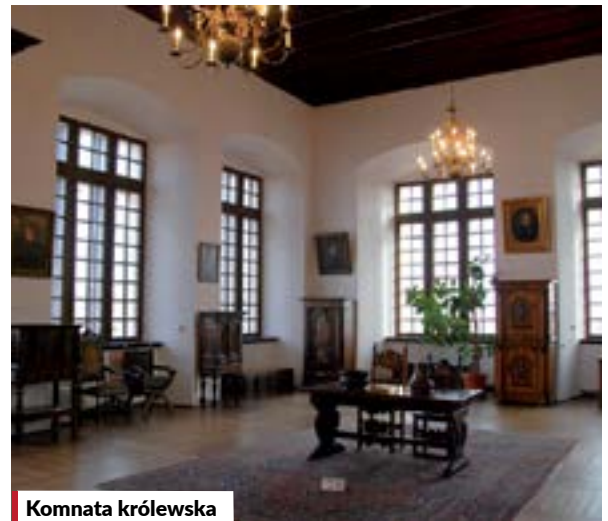
Stare Miasto

Stare Miasto z lotu ptaka

Wielka Synagoga

Komnata królewska

9

PAŁACE I OGRODY

Gdyby Franciszek Karpiński mieszkał w województwie łódzkim, pokochałby **Arkadię**. Ten romantyczny ogród Heleny Radziwiłłowej ze swoim Akweduktem, Domkiem Gotyckim i Świątynią Diany, stanowi idealną scenę nie tylko dla twórczej wyobraźni, ale i dla szukających wytchnienia mieszczuchów. Dla tych zaś, którzy chcą także uszczknąć dla siebie nieco więcej wiedzy historycznej, obowiązkowa jest wizyta w drugim elemencie tego kompleksu – **Pałacu Radziwiłłów, Muzeum w Nieborowie**. Oba miejsca są nie tylko atrakcjami turystycznymi, ale i popularnym plenerem... fotografii ślubnych.

Kto nie chciałby zamieszkać w pałacu? Zwłaszcza takim, w którym miał się rozegrać legendarny romans Marii Walewskiej i Napoleona? **Pałac w Walewicach** to jednak nie tylko miejsce dla miłośników harlequinów. Składają się nań baza noclegowa - gastronomiczna i konferencyjna,

a także rozbudowany kompleks, jakim jest Stadnina Walewice ze swoimi końmi rasy półkrwi anglo-arabskiej i rozbudowanym zapleczem jeździeckim.

Arkadia - akwedukt

Pałac w Nieborowie

Pałac w Walewiczach - komnata Napoleona

Pałac w Walewiczach

autor: P. Augustyniak

10

TOMASZOWSKA OKRĄGLICA

Czym jest Tomaszowska Okrąglica? To połączenie najważniejszych atrakcji turystycznych Tomaszowa Mazowieckiego: **rezerwatu przyrody Niebieskie Źródła, Skansenu Rzeki Pilicy i Grot Nagórzyczych** (podziemna trasa turystyczna). Trzy zupełnie inne obiekty, a każdy równie mocno związany z lokalną historią i dziedzictwem. Oczywiście to nie wszystko, co warto obejrzeć w Tomaszowie. Miłośnikom aktywnego wypoczynku można polecić **Arenę Lodową**, pierwszy i jak dotąd jedyny w Polsce całoroczny obiekt do jazdy na łyżwach, gdzie trenują m.in. polscy olimpijczycy, ale w wybranych godzinach każdy może sprawdzić swoje łyżwiarskie umiejętności. A skoro w temacie sportu, to może kajakiem wybrać się na spływ Pilicą z Tomaszowa do Spały i Inowłódza? Oprócz zabytków, w Spale jest jeszcze cały kompleks **COS**, czyli **Centralnego Ośrodka Sportu Ośrodka Przygotowań Olimpijskich**.

Grotty Nagórzycskie

autor: D. Kwapisiewicz

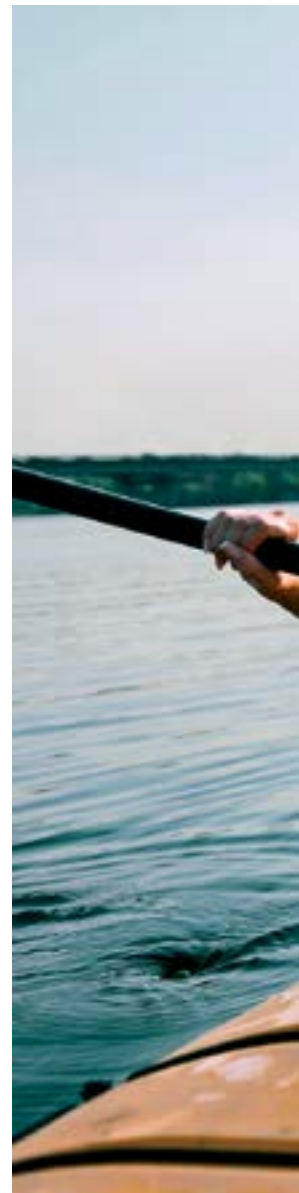

Rezerwat Niebieskie Źródła

autor: D. Kwapisiewicz

Co można robić w Łódzkiem?

—
aktywnie

Szlaki kajakowe w regionie łódzkim

Atutem województwa łódzkiego jest różnorodność. Fani aktywnego wypoczynku znajdą tu sporo możliwości spędzania czasu – można wędrować szlakami pieszymi, korzystać ze szlaków rowerowych i kajakowych, a także z najdłuższego w Europie szlaku konnego, czy największego stoku narciarskiego w centralnej Polsce.

Do pieszych wędrówek najlepszymi obszarami są na pewno te o urozmaiconym ukształtowaniu terenu. **Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich**, czy położone na południowych krańcach regionu **Załęczański i Przedborski Parki Krajobrazowe**, dzięki całym sieciom szlaków turystycznych,

idealnie się do tego nadają. Oczywiście na dłuższy spacer (również z kijami do nordic walking) można wybrać się także do **Lasu Łągiewnickiego** w północnej części Łodzi, czy w nadpilickie **okolice Spały**. Ciekawą propozycją dla fanów marszów na orientację posiada powiat wieruszowski, gdzie realizowany jest program **„Powiat wieruszowski z mapą i kompasem”**. Dla fanów bardziej ekstremalnych doznań warto polecić **„Setkę po łódzku”**, czyli coroczny rajd pieszy na orientację w najbliższych okolicach Łodzi, gdzie do pokonania jest dystans 50 lub 100 km.

Zbiornik Jeziorsko

autor: K. Gara

Las Łągiewnicki

autor: K. Krakowska

Rzeka Warta

Fani **turystyki rowerowej** bez problemu znajdują szlaki dla siebie, w okolicy Łodzi (ponownie warto wybrać się na Wzniesienia Łódzkie), jak również w całym regionie, zarówno krótko, jak i długodystansowe. Od 2016 r. działa w Łodzi system **Łódzkiego Roweru Publicznego**, natomiast w 2018 r. uruchomiony został **Wojewódzki Rower Publiczny** – rowery dostępne są w 10 miastach regionu (Łodzi, Kozłuszach, Kutnie, Łasku, Łowiczu, Pabianicach, Sieradzu, Skierniewicach, Zduńskiej Woli i Zgierzu).

Również **kajakarzom** województwo łódzkie może sporo zaoferować. **Rawka, Pilica, Warta**, a także **Grabia i Widawka** to najczęściej wykorzystywane kajakarsko rzeki. Stosunkowo łatwe technicznie (zwłaszcza Pilica i Warta), ciekawe krajobrazowo i krajoznawczo (m.in. zabytkowe młyny wodne nad Grabią) od lat przyciągają licznych amatorów aktywnej turystyki. Rozwinięta baza turystyczna sprawia, że nie ma tu problemu z wypożyczeniem kajaków, czy noclegiem przy wyborze spływu dłuższego niż jednodniowy. Również inne rzeki warto brać pod uwagę przy planowaniu kolejnych spływów – **Bzurę, Mrozę, Prosnę, Ner** czy **Drzewiczkę**.

Na dwóch największych akwenach w regionie – **Zalewie Sulejowskim i Jeziorsku** dobre warunki znajdują także fani żeglarstwa i windsurfingu.

Łódzkie to świetne miejsce dla **turystyki konnej**. Zwolennicy podziwiania zawodowców w akcji mogą

wybrać się do **Bogusławic, Walewic** lub **Gajownik**, gdzie cyklicznie odbywają się zawody hippiczne. Amatorzy samodzielnej jazdy mają do dyspozycji ponad 200 stajni w całym regionie, a także łączący je najdłuższy w Europie, liczący ponad 2000 km, szlak konny. Składa się z dwóch pętli – mniejszej wokół Łodzi oraz większej wokół całego województwa, z licznymi łącznikami. Planując wyjazd warto odwiedzić Centrum Zarządzania Łódzkim Szlakiem Konnym mieszczące się w Łodzi – można tu nie tylko otrzymać mapy dotyczące tego i innych szlaków regionu, a także zasięgnąć informacji na temat aplikacji monitorującej trasę i umożliwiającej zgłaszanie napotkanych po drodze problemów, czy wezwanie odpowiednich służb ratowniczych.

Sulejowski Park Krajobrazowy

Zima to czas, kiedy odkryjemy i inne walory turystyczne regionu – największy stok narciarski w centralnej Polsce znajduje się na **Górze Kamięńsk** koło Bełchatowa. Ponad 800 metrów dość łatwej trasy nadaje się idealnie na rodzinny wyjazd (choć wyższa partia stoku jest już bardziej wymagająca!). Drugi stok z narciarskim wyciągiem jest położony w **zgierskiej Malince**.

Ciekawym sposobem na aktywne poznanie regionu, zarówno jego przyrody jak i historii, mogą być **questy i fotogry**. Opracowane przez Województwo Łódzkie trasy obejmują wszystkie parki krajobrazowe, a także wybrane miasta.

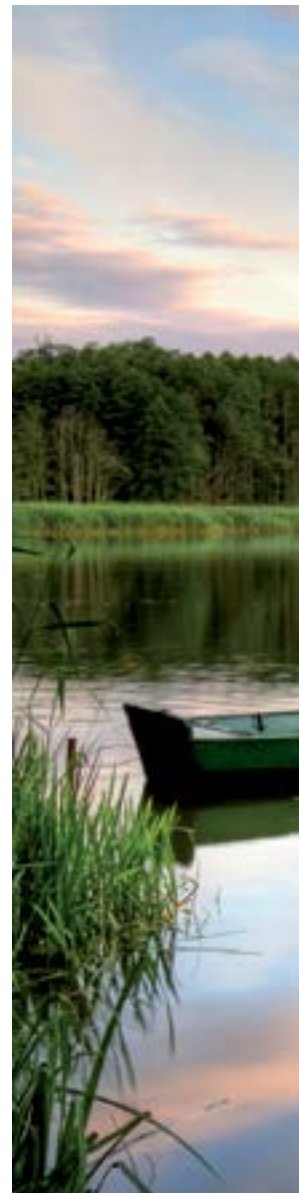
Góra Kamięńska

Zalew Sulejowski

Co można robić w Łódzkiem?

—
przyrodniczo

Załęczański Park Krajobrazowy

W województwie łódzkim przyroda często rozpościera się tuż za rogiem, jak w przypadku położonego w Łodzi Lasu Łągiewnickiego, który stanowi jeden z największych kompleksów leśnych znajdujących się w granicach miasta w Europie. Z jednej strony posiada on bogatą infrastrukturę rekreacyjną – ulubione przez mieszkańców miasta – stawy w Arturówku, szlaki piesze i rowerowe, a nawet konne (na terenie lasu mieści się Centrum Zarządzania Łódzkim Szlakiem Konnym). Z drugiej – można tu znaleźć takie ostoje przyrody jak rezerwat „Las Łągiewnicki”.

Równie ciekawy jak Łągiewniki, zarówno pod względem przyrodniczym jak historycznym, jest inny obszar leśny w województwie – **Lasy Spalskie**. Tym, co wyniosło je do miejsca rangi państwowej były

pobyty rosyjskich carów, a po zaborach prezydentów II Rzeczypospolitej.

Choć lasy zostały mocno przetrzebione w okresie I wojny światowej, do dziś naturalnego charakteru przydaje im z pewnością płynąca tędy **Pilica**, najdłuższa spośród dużych rzek w Polsce centralnej.

Pod względem przyrodniczym, jedną z najważniejszych wodnych atrakcji regionu jest położony na zachodzie województwa **zbiornik Jeziorsko**, założony na rzece Warcie. Jego południowa część chroniona jest w formie **rezerwatu faunistycznego**. W okresie jesiennych przelotów ptaków wodno-błotnych przebywa tu do kilkudziesięciu tysięcy ptaków jednocześnie!

Przedborski Park Krajobrazowy

Park Krajobrazowy Międzyrzecza Warty i Widawki

Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich

autor: L. Samosiej

Przyrodę regionu pomagają zachować lokalne parki krajobrazowe.

PARK KRAJOBRAZOWY WZNIESIEN ŁÓDZKICH

Poza wspomnianym już Lasem Łągiewnickim, może pochwalić się rezerwatami: „**Parowy Janinowski**”, gdzie smukłe buki i rozgałęziające się wąwozy tworzą scenerię niczym z „Władcy Pierścieni” oraz „**Struga Dobieszkowska**”, skąd już tylko rzut beretem do średniowiecznego **grodziska w Starych Skoszewach**.

SPALSKI PARK KRAJOBRAZOWY

Niemal każdy entuzjast dendrologa wzbudzą rosnące w nim pozostałości dawnej Puszczy Pilickiej – dwustuletnie dęby, graby i sosny. Te znajdziemy

przede wszystkim w **rezerwacie „Spała”**, podobnie jak ciekawostkę tutejszej przyrody – powstałe w wyniku rzecznej erozji sosny „na szczudłach”.

SULEJOWSKI PARK KRAJOBRAZOWY

Do obszaru Parku zaliczają się takie magiczne miejsca jak **rezerwat „Niebieskie Źródła”** ze swoją słynną, lazururową wodą czy **rezerwat „Las Jabłoniowy”**, gdzie pośród typowo leśnego drzewostanu, znajdziemy liczne okazy dzikich drzew owocowych – jabłoni, grusz i głogów. Jeśli zaś nad florę przedkłada się faunę, obowiązkowym punktem wyprawy staje się **Leśny Ośrodek Edukacji i Rehabilitacji Zwierząt w Kole**.

Bolimowski Park Krajobrazowy rez. Polana Siwica

autor: P. Wojtyczka

PRZEDBORSKI PARK KRAJOBRAZOWY

Jego największym atutem jest niewątpliwie ukształtowanie terenu. Szlaki wędrówek wiją się w górę i w dół po okolicznych wzgórzach (w tym największym naturalnym wzniesieniu województwa łódzkiego, **Fajnej Rybie**).

PARK KRAJOBRAZOWY MIĘDZYRZECZA WARTY I WIDAWKI

Jego głównymi bohaterkami są oczywiście rzeki, w szczególności ta jedna, Warta, która jest niekwestionowaną królową tego obszaru. Ktokolwiek marzy o spotkaniu żurawi, brodzieców bagiennych i innych ptaków związanych z wodą, powinien skierować swe kroki właśnie tutaj.

Spalski Park Krajobrazowy

autor: K. Krakowska

ZĄŁĘCZAŃSKI PARK KRAJOBRAZOWY

Tu obecność Warty zaznaczyła się w sposób nie tylko przyrodniczy. W jej dolinie znajdziemy bowiem pozostałości prahistorycznych kurhanów, z których najstarsze są datowane na II w. n.e. Park to obszar Wyżyny Wieluńskiej. Warta płynie tędy w głęboko wciętej dolinie, tworząc tzw. **Wielki Łuk Warty**. Położony na **Górze Zelce rezerwat geologiczny „Węże”** skrywa liczne jaskinie. Koniecznie trzeba też zajrzeć do **kamieniołomu w Lisowicach** – świetnie widać tu przekrój ze skałami z kolejnych epok geologicznych, można także bez problemu znaleźć różne typy skamieniałości.

BOLIMOWSKI PARK KRAJOBRAZOWY

Jego największą (nie licząc rzeki Rawki) tajemnicą są wielkie (mierzące nawet do kilkudziesięciu hektarów) puszczańskie polany, będące pozostałością działań budników, wyrębiających las w celu pozyskania potażu, dziegciu czy węgla drzewnego. Dziś polany są prawdziwym magazynem różnorodności biologicznej lasu. Znajdziemy tu 1/3 występujących na tym terenie roślin, a także zwierzęta – ptaki terenów podmokłych, płazy i duże ssaki. Zarówno jednak ze względów przyrodniczych, jak i bezpieczeństwa, wstęp na część polan (jak Siwica) możliwy jest wyłącznie z pracownikami Parku po wcześniejszym zgłoszeniu.

Co można robić w Łódzkiem?

zabytkowo

Zamek Oporowski

Dwór obronny biskupów krakowskich w Pabianicach

W ciągu kilku ostatnich lat na listę Pomników Historii, czyli najcenniejszych zabytków narodowych, trafiły aż cztery obiekty z województwa łódzkiego: **bazylika katedralna w Łowiczu**, **opactwo cysterskie w Sulejowie-Podklasztorzu**, **zespół pałacowo-parkowy w Nieborowie** razem z pobliskim **parkiem romantycznym w Arkadii**, a także **wielokulturowy krajobraz miasta przemysłowego w Łodzi**. Miłośnicy historii sztuki znajdą w regionie łódzkim obiekty dokumentujące tysiąc lat tradycji. Są tu świątynie z elementami romańskimi, gotyckie kościoły (**w opactwie w Sulejowie** jedno z pierwszych w Polsce przykładów tego stylu) i zamki (w tym bardzo dobrze zachowany prywatny **zamek rodziny Oporowskich w Oporowie** koło Kutna). Nie brakuje przykładów architektury renesansu –

jak **dwór obronny w Pabianicach** (dziś muzeum) czy kościoły w typie kalisko-lubelskim z charakterystycznymi dekoracjami stiukowymi (m.in. w **Poddębicach, Chruślinie i Sobocie**). Epokę odrodzenia reprezentuje również **kaplica św. Wiktorii w łowickiej katedrze** z nagrobkiem arcybiskupa Jakuba Uchańskiego wykonanym przez Jana Michałowicza z Urzędowa (najwybitniejszego polskiego rzeźbiarza epoki). Również sztuka baroku jest w województwie obficie reprezentowana, zarówno w architekturze sakralnej, jak i świeckiej. Monumentalne **sanktuarium Świętej Rodziny w Studziannej-Poświętnem** było w XVII i XVIII w. jednym z najważniejszych ośrodków pielgrzymkowych w Polsce. Jedną z najlepiej zachowanych barokowych rezydencji w Polsce jest **pałac w Niebo-**

Opactwo cystersów w Sulejowie

rowie projektu Tylmana z Gameren, dziś oddział Muzeum Narodowego. Ciekawym przykładem tego stylu jest również **dwór szlachecki w Ożarowie** – jeden z nielicznych zachowanych przykładów siedziby szlacheckiej epoki baroku, wybudowanej z drewna. Dziś działa tu **Muzeum Wnętrz Dworskich**.

W regionie znaleźć można również obiekty klasycystyczne, jak np. **pałac w Walewicach** czy **pałac i kościół św. Jakuba w Skierniewicach**. Unikatem jest **romantyczny park w Arkadii** koło Nieborowa, stworzony przez księżną Helenę Radziwiłłową na przełomie XVIII i XIX w.

Architektura neostylowa (neoromanizm, neogotyki itd.) i eklektyczna (połączone różne style) z XIX w. to coś typowego dla miast regionu łódzkiego, które rozwinęły się jako ośrodki przemysłowe w tym czasie. Wyjątkowym przykładem jest tu oczywiście **Łódź**, gdzie w centrum zachowało się do dziś ponad 10 tysięcy kamienic z przełomu XIX i XX w., a także liczne rezydencje fabrykanckie, świątynie, budynki użyteczności publicznej i fabryki. Również tutaj zachowały się ciekawe przykłady sztuki secesyjnej i modernizmu z pierwszej połowy XX w.

Zabytki przemysłowe to jeden z wyróżników regionu – znaleźć je można nie tylko w stolicy województwa,

Dwór - Muzeum Wnętrz Dworskich w Ożarowie

ale również w mniejszych miastach – przede wszystkim w **Zgierzu**, **Pabianicach**, **Tomaszowie Mazowieckim** czy **Piotrkowie Trybunalskim**. Oczywiście zdecydowanym liderem jest sama **Łódź** – do dziś przetrwało tu około 200 mniejszych i większych kompleksów fabrycznych. Często były to całe zespoły zabudowy, gdzie oprócz budynków produkcyjnych stały rezydencje właścicieli, domy mieszkalne dla robotników, a także budynki infrastruktury socjalnej, jak szkoły, sklepy czy szpitale. Najlepszym przykładem jest **osiedle Księża Młyn**, stworzone przez najbogatszych łódzkich fabrykantów – rodzinę Scheiblerów oraz **Manufaktura** – dawne imperium rodziny Poznańskich.

Region łódzki to obszar przede wszystkim rolniczy. Do dziś przetrwały tu przykłady tradycyjnej zabudowy wiejskiej. Najciekawsze obiekty trafiły do skansenów – największego w **Maurzycach** koło Łowicza, a także mniejszych w samym **Łowiczu**, **Sieradzu** czy **Kwiatkówku** koło Łęczycy. Warte odnotowania są również inicjatywy wykorzystania tradycyjnej zabudowy do budowy atrakcji turystycznych, jak ma to miejsce w przypadku **Zagrody Młynarskiej w Uniejowie** czy **Centrum Folkloru Polskiego w Nagawkach**.

Województwo łódzkie to również jeden z najbogatszych regionów, jeżeli chodzi o drewniane kościoły – jest ich ponad sto. Najstarsze pochodzą z końca XV w., większość z XVI w., w tym najciekawsze w **Boguszycach** koło Rawy Mazowieckiej oraz **Grębieniu** koło Wielunia, oba udekorowane renesansowymi malowidłami.

Ważnym elementem dziedzictwa regionu są wreszcie zabytki dawnej wielokulturowości. Po mieszkających tu dawniej Polakach, Żydach, Niemcach, Rosjanach, Czechach pozostały świątynie, synagogi, cmentarze, ale także pałace, kamienice, szkoły czy fabryki. Wyjątkowym zabytkiem jest **cmentarz żydowski w Łodzi**, jeden z największych i najlepiej zachowanych w Europie.

Skansen Ziemi Łowickiej w Maurzycach

autor: J. Ziółkowski

Co można robić w Łódzkiem?

historycznie

autor: M. Stasiak

Zamek Książąt Mazowieckich w Rawie Mazowieckiej

autor: P. Wojtyczka

Województwo łódzkie jako osobna jednostka administracyjna liczy sobie „zaledwie” 100 lat, bo powstało wkrótce po odzyskaniu przez Polskę niepodległości. Historia tego obszaru, leżącego na pograniczu Małopolski, Wielkopolski i Mazowsza, jest znacznie dłuższa. Znajdują się tu siedziby kasztelanii, pamiętających początki Polski, dynastii Piastów, czy **historyczne grody** jak **Łęczyca**, **Sieradz**, **Rawa** i **Wieluń**, będące siedzibami

średniowiecznych księstw, województw i ziem. Mury najstarszych zabytków są niemymi świadkami znaczących wydarzeń. Tu zapadały ważne decyzje (w Sieradzu i Piotrkowie wybierano na tron kilku z polskich królów, w Piotrkowie przez ponad 200 lat obradował Trybunał Koronny dla Wielkopolski).

W XIX wieku obszar dzisiejszego województwa stał się jednym z głównych regionów przemysłowych ówczesnego Królestwa Polskiego.

Zanim jeszcze Łódź wyrosła na największy w kraju ośrodek przemysłu włókienniczego, palmę pierwszeństwa dzierżył Ozorków, a następnie Zgierz. Do dziś w obu tych miastach (a także m.in. w Pabianicach, Aleksandrowie i Konstantynowie Łódzkim czy Tomaszowie Mazowieckim) zachowało się mnóstwo śladów związanych z historią gospodarczą. Są to zarówno fabryki, rezydencje fabrykantów, jak i dawne domy tkaczy. Wyjątkowy pod tym względem jest Zgierz, gdzie w centrum znajduje się **Park Kulturowy Miasto Tkaczy**. Zachowało się tu kilkadziesiąt tradycyjnych domów z XIX w. Z kolei w Zduńskiej Woli przetrwała historyczna dzielnica przeznaczona dla osadników zajmujących się rozwojem lokalnego rzemiosła, a potem także manufaktur i przemysłu.

Wiek XX przyniósł szereg tragicznych wydarzeń związanych z I i II wojną światową. Przez obszar dzisiejszego województwa kilkakrotnie przetaczał się front I wojny (od połowy 1914 do połowy 1915 r.), gdy ścierała się tu armia rosyjska z niemiecką i austriacką. Warto pamiętać, że we wszystkich armiach zaborczych wielu żołnierzy było Polakami. Szczególnie intensywne walki z jesieni 1914 r. przeszły do historii jako Bitwa czy Operacja Łódzka – podczas zaledwie kilku tygodni w starciach wzięło udział pół miliona żołnierzy, z których aż 200 tysięcy poległo.

Park Kulturowy Miasto Tkaczy w Zgierzu

Dziś przypominają o tym liczne cmentarze wojenne, rozsiane po obszarze niemal całego województwa. Z kolei w okolicach Bolimowa w 1915 r. Niemcy po raz pierwszy w historii użyli gazów bojowych. Jesień 1939 r. i wojna obronna z tego czasu w okolicach Łodzi zaznaczyła się przede wszystkim Bitwą nad Bzurą, jedną z niewielu wówczas udanych akcji zbrojnych polskiej armii. Również tu o dramatycznej historii przypominają dziś przede wszystkim cmentarze z kwaterami poległych w okolicach Kutna, Łowicza i Łęczycy, a także **Muzeum Bitwy nad Bzurą**, mieszczące się **w Kutnie**. Tragiczną kartę historii zapisano również w Wieluniu, które było pierwszą ofiarą niemieckich bombardowań rankiem 1 września.

Muzeum Bitwy nad Bzurą w Kutnie

autor: M. Jabłoński

Muzeum Bitwy nad Bzurą w Kutnie

autor: M. Jabłoński

Odrębną historią związaną z II wojną światową stanowi tworzenie przez niemieckich okupantów getta dla ludności żydowskiej, w tym pierwszego w Polsce getta w Piotrkowie czy drugiego pod względem wielkości (po warszawskim) getta w Łodzi.

Spośród postaci historycznych z województwem łódzkim mocno związani byli dwaj wybitni literaci – Julian Tuwim oraz Władysław Reymont. Ten pierwszy, urodzony w Łodzi, jest tu upamiętniony kilkoma pomnikami, w tym najbardziej znaną **Ławeczką Tuwima** stojącą w centralnym punkcie ulicy Piotrkowskiej, a także gabinetem jego

imienia w **Muzeum Miasta Łodzi**. Drugi, urodzony w Kobielach Wielkich koło Radomska, mieszkał m.in. w Łodzi (zbierając materiały do „Ziemi obiecanej”), ale także w okolicach Lipiec Reymontowskich, które stały się inspiracją do jego epopei poświęconej polskiej wsi – „Chłopów”.

Dziś w Lipcach działa muzeum gromadzące pamiątki po pisarzu, a także prywatna **Galeria Staroci i Pamiątek Regionalnych** z olbrzymią kolekcją wydań „Chłopów”, a także eksponatami poświęconymi stworzonemu w oparciu o powieść serialowi telewizyjnemu.

Galeria Staroci i Pamiątek w Lipcach Reymontowskich

Co można robić w Łódzkiem?

rodzinnie

Czy Łódzkie to region przyjazny rodzicom z dziećmi? Zdecydowanie tak. Znaleźć można tu atrakcje dla zupełnych maluchów oraz trochę starszych turystów. I co bardzo ważne – atrakcje te sprawdzą się zarówno w pełnym słońcu, jak i w deszczowe dni.

Parków wodnych w Polsce nie brakuje, a odkrytych basenów z gorącą wodą już tak dużo nie ma. W **Uniejowie** nieprzypadkowo miejscowy park wodny nosi nazwę „**Termy**” – gorąca woda z wnętrza ziemi pozwala na kąpiele na odkrytym basenie przez cały rok. Bez względu na temperaturę zewnętrzną, woda w basenie ma stałą temperaturę około 30 stopni. Dla urozmaicenia wizyty w Uniejowie warto zajrzeć do **Zagrody Młynarskiej** na lekcję żywej historii. Można tu w zabytkowym wiatraku dowiedzieć się, jak wygląda mielenie ziarna na mąkę.

Z Uniejowa niedaleko już do **Borysewa** i miejscowego **Zoo Safari**. W warunkach możliwie zbliżonych do naturalnych, na terenie 25 ha, mieszka 500 zwierząt reprezentujących 90 gatunków. Do największych „gwiazd” należą białe lwy oraz białe tygrysy bengalskie, oba gatunki są bardzo rzadkie i zagrożone wyginięciem.

Jedną z atrakcji dedykowanych najmłodszym jest **Park Jurajsko-Botaniczny „Dinopark”** oraz **Kraina Świętego Mikołaja w Kołacinku** koło Brzeziny. Największą atrakcją są tu oczywiście pełnowymiarowe modele dinozaurów, ale gdy zbliżają się Święta Bożego Narodzenia, gwoździem programu staje się spotkanie z kimś innym... Kolejną baśniową atrakcją jest **Park Skrzacich Opowieści w Chociszewie**, gdzie można poznać

Zagroda Młynarska w Uniejowie

Dinopark / Kraina Świętego Mikołaja w Kołacinku

Wioska indiańska „Tatanka” w Solcy Małej

historię słowiańskich skrzatów, a także pospace-
rować po całej Dolinie Skrzatów czy zanocewać
w domku na drzewie. W pobliskiej Solcy Małej znaj-
duje się natomiast **Wioska indiańska „Tatanka”**.
To miejsce, gdzie nie tylko można poznać tradycje
i zwyczaje rdzennych mieszkańców Ameryki,
ale także sprawdzić się w rozmaitych zawodach
sprawnościowych, np. walkach na równoważni
czejeńskiej. A skoro mowa o samej **Łęczycy**, to
oczywiście można spotkać tam **diabła Borutę**.
W mieszczącym się na zamku muzeum znajduje
się największa w kraju kolekcja rzeźb o tematyce
demonologicznej.

Innego gospodarza mają **Groty Nagórzyckie** i miej-
scowe wyrobisko piasku, znajdujące się na terenie
Tomaszowa Mazowieckiego. Zgodnie z legendą
mieszkał tu zbój Madej. Nawet jeżeli nie uda się go
spotkać podczas wędrowki podziemną trasą tury-
styczną, wrażeń i tak nie zabraknie.

W pobliżu Tomaszowa warto odwiedzić jeszcze
jedno wyjątkowe miejsce – **park Mikrokosmos
w Ujeździe**. Zgromadzono tu 25 modeli owadów
i tyle samo mikroorganizmów. Kto chce stanąć
oko w oko z większymi od człowieka biedronką,
komarem, czy pszczołą, ten ma tu na to szansę.

Z kolei w podłódzkiej **Lipce** można spotkać ostatnie z wymienionych przed chwilą owadów, tyle że te prawdziwe. W miejscowej **pasiece** organizowane są zajęcia edukacyjne, gdzie poznamy tajemnice tych fascynujących zwierząt. Dzięki oszklonemu ulowi można zajrzeć do wnętrza pszczelego domu, a na deser degustować różne odmiany miodu. Życie pszczoł to jeden z dostępnych tematów zajęć edukacyjnych w **łódzkim Ogrodzie Botanicznym**. Dodatkowo w miejscowym **Skansenie Roślinnym** zapoznamy się z leczniczymi i kulinarnymi właściwościami roślin.

Również młodzi fani komunikacji nie będą się nudzić w regionie łódzkim. W weekendy w cieplejszej części roku warto się wybrać na wycieczkę **Rogowską Koleją Wąskotorową**. W wybrane dni zwiedzać można też zabytkową **parowozownię w Skierniewicach** – jest tu m.in. dawny parowóz szkoleniowy, gdzie zajrzemy do wnętrza kotła. Z kolei w Łodzi w zabytkowej zajezdni na **Brusie** obejrzymy zabytkowe tramwaje (w letnie weekendy można także udać się na wycieczkę składem, którym jeździli w młodości nasi dziadkowie).

Mało? Na deser zostają dwa miejsca związane z nauką, oczywiście połączoną z dobrą zabawą. W Bełchatowie warto zajrzeć na interaktywną wystawę **Giganty Mocy** wyjaśniającą, jak powstał węgiel brunatny w bełchatowskim złożu i jak dzisiaj z węgla produkowany jest prąd.

Z kolei w Łodzi na terenie zabytkowej elektrowni miejskiej działa jedna z najnowszych i największych atrakcji tego typu w kraju – **Centrum Nauki i Techniki EC1**. Można tu prześledzić proces produkcji energii (zachowano niemal kompletne wyposażenie elektrowni sprzed blisko 90 lat) i zwiedzić dwie dodatkowe ekspozycje. Na chętnych czeka tu też **kino sferyczne 3D** oraz **planetarium**.

PGE Giganty Mocy w Bełchatowie

Kolej Wąskotorowa Rogów - Rawa - Biała

Co można robić w Łódzkiem?

impresowo

autor: P. Augustyniak

Koncerty, festiwale, imprezy rozrywkowe i kulturalne, rekonstrukcje historyczne – to wszystko można znaleźć w województwie łódzkim. Oferta jest bogata i, co istotne, dotyczy wydarzeń odbywających się w ciągu niemal całego roku.

Festiwałem najmocniej integrującym cały region jest Wędrowny Festiwal Filharmonii Łódzkiej „**Kolory Polski**”. To cykl koncertów odbywających się w różnych miejscowościach, w rozmaitych obiektach i plenerach (wnętrza świątyń, dziedzińce zamkowe, parki i muzea) z pełną gamą muzycznych gatunków. Przez całe lato, w każdy weekend, muzyką rozbrzmiewają inne miejsca, zachęcając nie tylko do słuchania muzyki, ale także do poznawania całego województwa.

W Łodzi znajduje się jedna z największych hal widowiskowych w Polsce – **Atlas Arena**, mogąca pomieścić kilkanaście tysięcy ludzi. Nic dziwnego, że organizowane są tu koncerty największych światowych gwiazd muzyki – gościli tu m.in. Rihanna, Shakira, Depeche Mode, czy Rod Stewart. Odbywają się tu również wydarzenia sportowe najwyższej rangi – mistrzostwa świata czy Europy, m.in. w siatkówce, koszykówce lub enduro.

To również w Łodzi odbywa się największa ilość rozmaitych imprez. Tą, która przyciąga najszerzą publiczność jest od kilku lat **Light Move Festival**. Festiwal Światła i towarzyszące mu instalacje, pokazy i mappingi w magiczny sposób zmieniają centrum Łodzi w czasie jednego weekendu.

Również inne wydarzenia mają swoją wierną, festiwalową publiczność – **Triennale Tkaniny**, **Spotkania Baletowe**, **Festiwal Łódź 4 Kultur**, **Festiwal Designu**, **Festiwal Filmowy Cinergia**, to przykłady imprez, które bardzo mocno związane są z miastem i jego kulturą.

Również w innych miejscach regionu nie brakuje ciekawych wydarzeń. Co istotne, odwołują się one do lokalnej historii i słynnych mieszkańców związanych z regionem. W **Sieradzu** co roku odbywa się wyjątkowy festiwal ze sztuką fryzjerską w głównej roli – **Open Hair**, w Kutnie **Ogólnopolski Festiwal Jeremiego Przybory „Stacja Kutno”** (współtwórca Kabaretu Starszych Panów, który uwiecznił Kutno w piosence, był honorowym starostą kutnowskim) oraz **Festiwal Szaloma Asza**, który tu się urodził. W Piotrkowie długą tradycję mają **Międzynarodowy Festiwal Sztuki Interakcje** oraz **Trybunały Kabaretowe**, a w **Radomsku** co roku ma miejsce **Różewicz Open Festiwal**, dedykowany twórczości pochodzących stąd braci Różewiczów.

Dodatkowe dwa wyjątkowe festiwale związane są z lokalną historią „roślinną” – **Święto Róży w Kutnie** oraz **Święto Kwiatów, Owoców i Warzyw w Skierniewicach**. Znajdą tu coś dla siebie zarówno zwolennicy piknikowej atmosfery i plenerowych koncertów, jak również zagorzali miłośnicy florystyki i ogrodnictwa. Z kolei fani ostrej metalowej muzyki powinni pamiętać o **Summer Dying Loud w Aleksandrowie Łódzkim**.

Łódzkie ma również bogatą ofertę dla miłośników rekonstrukcji historycznej. Wydarzenia związane z I i II wojną światową odtwarzane są cyklicznie w **Skansenie Rzeki Pilicy w Tomaszowie**, z kolei w Bolimowie rekonstruowane są starcia z 1915 r. W podobnym klimacie, choć z zupełnie inną epoką w tle, są **turnieje rycerskie na zamkach w Łęczycy i Uniejowie**, a od niedawna także na zamku w Inowłodzu. Od kilku lat imprezą związaną ze wczesnym średniowieczem jest **Mokoszowisko**, odbywające się na terenie rekonstruowanej osady

w **Rzeczycy**. Nie ma tu turniejów i walk rycerskich, jest za to odtwarzanie historycznych rzemiosł, zwyczajów i wierzeń. Z kolei imprezą łączącą rekonstruktorów przybliżających różne epoki jest **Odyseja Historyczna**, corocznie odbywająca się w **Leszczynku** koło Kutna. Spotkać można tu nie tylko rzymskich legionistów, średniowiecznych rycerzy, czy żołnierzy napoleońskich, ale nawet rekonstruktorów odtwarzających realia wojny w Afganistanie z lat 80-tych czy warunki życia w Niemieckiej Republice Demokratycznej.

Open Hair Festiwal w Sieradzu

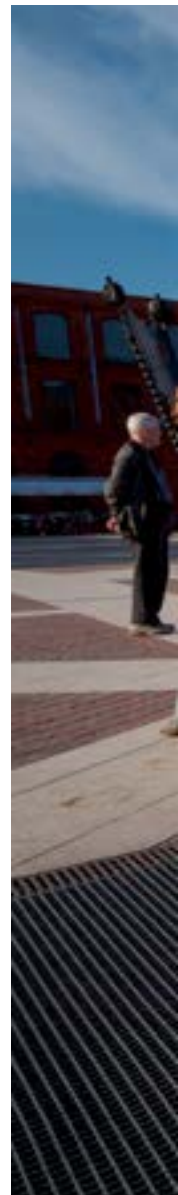

Odyseja Historyczna w Leszczynku

autor: J. Stochliński

Propozycje wycieczek

1-2-3 dni w łodzi

Poznanie województwa łódzkiego najlepiej zacząć od stolicy regionu. To trzecie co do wielkości miasto w Polsce, przez lata niedoceniane przez turystów, dziś bardzo szybko się zmienia i przyciąga odwiedzających. Zabytki fabrykanckiej i robotniczej historii, wielokulturowości oraz filmu to wyróżniki Łodzi.

1 DZIEŃ W ŁODZI

Mając na wizytę w Łodzi jeden dzień, najlepiej zacząć od spaceru po **ulicy Piotrkowskiej**. W większości miast centralnym punktem jest rynek – w Łodzi jest to ulica, licząca aż 4 kilometry. Okazałe kamienie, pokazujące pełne bogactwo architektury XIX wieku, do tego miejskie pałace, oryginalne pomniki, a w podwórzach kolejne wyjątkowe miejsca do odkrycia – ogrody, fabryki, a od niedawna także instalacje artystyczne, jak np. w **Pasażu Róży pod numerem 3**. Koniecznie trzeba też zajrzeć w podwórze **pod numerem 136 – na Off Piotrkowska**. Zabytkowa fabryka kilka lat temu przekształcona została w centrum wielkomiejskiej rozrywki. Spacer po północnej, deptakowej części Piotrkowskiej najlepiej przedłużyć o przejście przez park Staromiejski, prowadzący do **Manufaktury**. Dawny kompleks fabryczny rodziny Poznańskich od 2006 r. jest otwarty dla wszystkich. Zabytkowe budynki wykorzystywane są na muzea, teatr, kino, a także pełne spektrum różnych lokali gastrono-

micznych. W monumentalnej przędzalni działa wyjątkowy Hotel Andel's, a całość uzupełnia współczesne centrum handlowe. Z kolei w pałacu sąsiadującym z fabryką mieści się **Muzeum Miasta Łodzi**, idealne miejsce do zapoznania się z jej historią, a zarazem rezydencja pałacowa o pięknych wnętrzach.

Skoro Łódź jest miastem rozwiniętym dzięki przemysłowi, to koniecznie trzeba jeszcze odwiedzić **Księży Młyn**. To dawne imperium rodziny Scheiblerów, gdzie obok fabryk zachowała się rezydencja właścicieli, osiedle domów robotniczych, nazywanych w Łodzi famułami, a także szkoła, sklep, szpital czy remiza straży pożarnej. Miejsce to posiada wyjątkowy klimat, a dzięki systematycznie odnawianym budynkom, nabiera blasku.

Na zakończenie warto jeszcze zajrzeć w kolejne wyjątkowe miejsce – na **cmentarz żydowski przy ul. Brackiej**. To kolejne miejsce świadczące o potędze XIX-wiecznej Łodzi. Górujące nad nekropolią mauzoleum Poznańskich określane jest jako największy żydowski nagrobek na świecie. Pomniki innych fabrykanckich rodzin niewiele mu ustępują. Koniecznie trzeba też zajrzeć do domu przedpogrzebowego z końca XIX w., a także na Pole Gettowe – miejsce naznaczone tragiczną historią II wojny światowej i łódzkiego getta.

Muzeum Miasta Łodzi

OFF Piotrkowska

Ulica Piotrkowska

autor: P. Wojtyczka

2 DNI W ŁODZI

Kontynuując poznawanie Łodzi warto powędrować po mieście dwoma szlakami – filmowym i technicznym. W ramach pierwszego obowiązkowym punktem programu jest **Muzeum Kinematografii** mieszczące się w dawnym pałacu rodziny Scheiblerów. Najważniejszym eksponatem jest tu oryginalny fotoplastykon z końca XIX w., ale warto zobaczyć również zabytkowe kamery i projektory. Same wnętrza robią wrażenie, zwłaszcza gdy przypomnimy sobie kadry z „Ziemi obiecanej” w reż. Andrzeja Wajdy. Gdy Müller oprowadza Borowieckiego po swoim pałacu, to w tle widać salony Scheiblerów. Wychodząc z muzeum „wpadamy” na Filemona i Bonifacego, bohaterów jednej z kultowych polskich bajek. Możemy od razu ruszyć na dalszy spacer **Szlakiem Łodzi Bajkowej**, odwiedzając m.in. Misia Uszatka, Pingwina Pik-Poka, czy Misia Colargola. Z Muzeum jest też bardzo blisko do miejsca owianego filmową legendą, czyli do **Szkoły Filmowej**, a dokładnie **Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej**. Tu trzeba usiąść na słynnych schodach w budynku rektoratu (kolejna rezydencja fabrykancka) i przyjrzeć się tabliczkom z nazwiskami najslawniejszych studentów. Warto też zajrzeć do hali zdjęciowej i z bliska przyjrzeć się kulisom pracy filmowców. Kto podczas spaceru po **Piotrkowskiej** nie zdążył przyjrzeć się **Alei Gwiazd** w okolicach ulic

Traugutta i Moniuszki, powinien to nadrobić. Z kolei we wspomnianym już **Muzeum Miasta Łodzi** eksponowany jest jedyny w mieście oryginalny Oscar, którym uhonorowano pianistę pochodzącego z Łodzi, Artura Rubinsteina.

Jeżeli dzień jeszcze się nie kończy, warto kontynuować zwiedzanie szlakiem zabytków techniki. Oprócz **Księżego Młyna** i **Manufaktury** (tu do odwiedzenia jest Muzeum Fabryki) obowiązkowymi punktami programu są **Centralne Muzeum Włókiennictwa** oraz **Muzeum Kanału „Dętka”**. To pierwsze, mieszczące się w najstarszej łódzkiej fabryce, gromadzi wszelkie przejawy historii związanej z włókiennictwem.

Ekspozycję tworzy tu nie tylko ogromna kolekcja maszyn włókienniczych (w tym również sprawnych, puszcanych w ruch), ale także historyczna kotłownia z oryginalną maszyną parową oraz wystawy poświęcone ubiorom i artystycznym tkaninom.

Uzupełnieniem muzeum jest znajdujący się przy nim **Skansen Łódzkiej Architektury Drewnianej**, gdzie odtworzona została łódzka ulica z XIX w.

Na zakończenie dnia warto jeszcze zajrzeć pod ziemię, a dokładnie do kanału. „Dętka” to dawny zbiornik na deszczówkę. Dziś obiekt działa jako muzeum, dając turystom niepowtarzalną okazję do odkrycia łódzkich podziemi.

3 DNI W ŁODZI

Po intensywnych dwóch dniach zwiedzania każdemu należy się chwila oddechu. Sporym zaskoczeniem dla osób kojarzących „szarą Łódź” może być fakt, że znajduje się tu ponad 30 parków, a dodatkowo w północnej części miasta jeden z największych lasów miejskich w Europie – **Las Łagiewnicki**. Jednym z najciekawszych jest jednocześnie najstarszy łódzki **park – Źródłiska**. Rosnące tu wiekowe dęby pamiętają jeszcze porastającą te tereny przed dwustu laty Puszcze Łódzką. Zupełnie inną roślinność znaleźć można w **parkowej Palmiarni**. Dobrym miejscem na spacer jest też **Ogród Botaniczny** zajmujący ponad 70 hektarów, sąsiadujący z największym łódzkim parkiem im. Piłsudskiego. W tym ostatnim do niedawna atrakcją był lunapark, dziś zamieniony na rozległą strefę rodzinnej rekreacji.

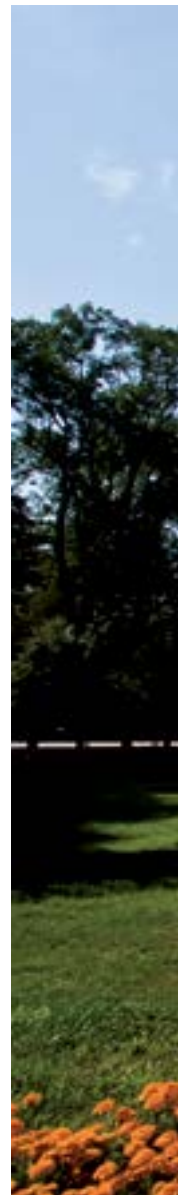
Muzeum Włókiennictwa

Łódź Bajkowa

Propozycje wycieczek

1-2-3 dni
w części zachodniej
województwa

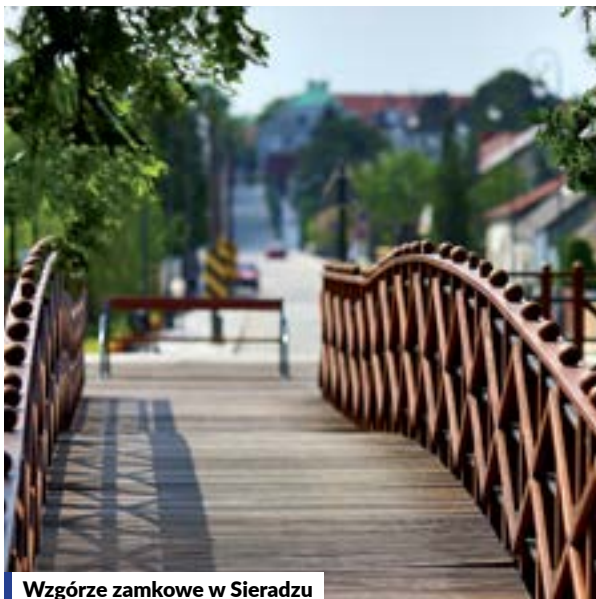
1 DZIEŃ: SIERADZ + UNIEJÓW

Mając do dyspozycji jeden dzień na poznanie zachodniej części województwa łódzkiego, najlepiej zacząć od Sieradza, głównego ośrodka miejskiego na tym obszarze, miasta o tysiącletniej historii. Dziś o jego randze świadczyć może dużych rozmiarów gotycka **bazylika kolegiacka** (oraz położony w pobliżu, również gotycki, **podominikański zespół kościelno-klasztorny**), pomiędzy którymi znajduje się **Rynek** z zabytkowymi kamienicami. Wśród nich wyróżnia się tzw. **Kamienica Jagiellońska** z XVI w., będąca dziś siedzibą **Muzeum Okręgowego**. Z Rynku warto przejść także na historyczne wzgórze zamkowe. Fundamenty zamku razem z fragmentami romańskiej rotundy cały czas czekają na prace archeologiczne i zabezpieczające. Póki co pozostaje użycie wyobraźni, by dostrzec zarys murów. Można za to zwiedzić **miniskansen**.

Sieradz położony jest nad rzekami Wartą i Żegliną. Podążając na północ wzdłuż Warty można dotrzeć do Uniejowa, po drodze zahaczając jeszcze o największy zbiornik wodny w regionie, tzw. **Sieradzkie Morze**, czyli **Jezioro**. Południowa część zbiornika chroniona jest jako rezerwat faunistyczny ze względu na występujące tu ptactwo wodno-błotne. To jedno z najlepszych stanowisk w Polsce dla ornitologów.

Sam Uniejów to jedno z najmniejszych miast w regionie, w ostatnich latach równocześnie jedno z najdynamiczniej rozwijających się. Miejsce wody geotermalne służą zarówno kuracjom uzdrowiska, jak też wszystkim chętnym do odwiedzenia **parku wodnego Termy Uniejów**. Obok term wznosi się **średniowieczny zamek arcybiskupów gnieźnieńskich**, dziś wykorzystywany jako hotel, ale także miejsce turniejów rycerskich. W pobliżu znajduje się **Zagroda Młynarska**. Zgromadzono tu kilka zabytkowych budynków z tych okolic, tworząc miejsce łączące funkcje: muzealną (można tu poznać tajemnice pracy dawnych młynów wiatrowych), noclegową i gastronomiczną. Wyjątkową atrakcją może być nocleg w drugim ze stojących na tym terenie wiatraków.

Rozważając wizytę w Uniejowie w Boże Ciało, koniecznie trzeba odwiedzić sąsiednią miejscowość **Spycimierz**. Ta niewielka wieś o bogatej historii wyróżnia się tzw. **dywanami kwiatowymi**. Mieszkańcy przygotowują swoiste dywany z płatków kwiatów, które stanowią wyjątkową oprawę świątecznej procesji.

Wzgórze zamkowe w Sieradzu

Boże Ciało w Spycimierzu

Termy Uniejów

2 DZIEŃ: WIELUŃ I OKOLICE

Kolejny dzień w zachodniej części województwa warto przeznaczyć na okolice Wielunia. Nie brakuje tu zabytkowych budowli, a dodatkową atrakcją są piękne nadwarciańskie krajobrazy. Sam Wieluń to jedno z najciekawszych urbanistycznie miast regionu. Oprócz szeregu zabytkowych gmachów sakralnych oraz fragmentów murów miejskich, warto odwiedzić tu także miejscowe **Muzeum Ziemi Wieluńskiej**. Jedną z wystaw poświęconą jest historii, w tym najbardziej dramatycznemu jej fragmentowi, czyli niemieckim nalotom na miasto w dniu 1 września 1939 r.

Można powiedzieć że to tutaj rozpoczęła się II wojna światowa – pierwsze bomby spadły na miasto jeszcze przed ostrzałem Westerplatte. Dziś oprócz wystawy przypominają o tym m.in. zachowane w formie ruiny fundamenty kolegiaty. To tu co roku mają miejsce uroczystości przypominające te tragiczne wydarzenia.

W okolicach Wielunia warto odwiedzić przynajmniej kilka historycznych miejscowości. **W Rudzie** (dawnej siedzibie kasztelanii) zachował się **kościół z elementami romańskimi** (w tym bardzo ciekawymi malowidłami z epoki pokazującymi chrzest Mieszka I i jego drużyny), **w Krzyworzece** obok świątyni stoi do dziś **romańska dzwonnica**, w której według miejscowej legendy ukrywał się Władysław Łokietek.

Muzeum Ziemi Wieluńskiej

Wśród sakralnych zabytków nie sposób ominąć także **drewnianych kościołów typu wieluńskiego**. To bardzo charakterystyczne budowle z XVI i XVII w. Najciekawszym przykładem jest **kościół w Grębieniu**, gdzie dodatkowym atutem są bogate renesansowe polichromie. Z Grębieniem sąsiaduje Ożarów z dworem szlacheckim (dziś **Muzeum Wnętrz Dworskich**, którego elementem jest też **zabytkowy wiatrak** w pobliskim **Kocielewie**).

Z Wielunia niedaleko jest już do Warty. Jej malowniczy odcinek (tzw. **Wielki Łuk Warty**) chroniony jest w formie **Załęczańskiego Parku Krajobrazowego**. Można tu uprawiać zarówno turystykę kajakową, jak i pieszą oraz rowerową. Jednym z ciekawszych szlaków jest zaledwie kilkukilometryrowy **szlak Kurhanów Książęcych** w okolicach miejscowości **Przywóz** – z kilkoma kurhanami sprzed blisko dwóch tysięcy lat. Śladem obecności człowieka w tej okolicy są również **zabytkowe wapienniki** (zwłaszcza w okolicy Lisowic), a także **kamieniołom w Lisowicach**. Można tu odbyć wspaniałą lekcję geologii, oglądając odkryte przekroje kolejnych warstw skalnych. O tym, że okolice Wielunia to najdalej na północ wysunięty fragment Jury Polskiej przypomina obecność wapiennych ostańców, a także **Góra Zelce** z kilkoma jaskiniami, objęta ochroną jako **rezerwat „Węże”**.

Kościół w Grębieniu

Góra Zelce

3 DZIEŃ: PODDĘBICE + ZDUŃSKA WOLA

W okolicy Uniejowa warto także odwiedzić **Poddebice**, również związane z wodami geotermalnymi. Koniecznie trzeba obejrzeć **renesansowy pałac** wybudowany przez rodzinę Grudzińskich, gdzie dziś działa centrum kultury. W otaczającym go parku znajdują się dwie wyjątkowe atrakcje. W dawnym kościele ewangelickim urządzona została **Pijalnia Wód Termalnych**. Miejskowa woda jest nie tylko gorąca, ale przede wszystkim ma właściwości prozdrowotne. Drugim obiektem jest **Ogród Zmysłów**, którego różne elementy pozwalają nam wyczuć wszystkie nasze zmysły. Przy poddebickim rynku można jeszcze zajrzeć do renesansowego kościoła z pięknymi dekoracjami we wnętrzach.

Pomiędzy Łodzią a Sieradzem warto obejrzeć **Zduńską Wolę**. To miasto rozwinęło się w jeden z większych ośrodków przemysłowych w XIX w., tradycje te zresztą kontynuowane są do dziś, m.in. poprzez produkcję rękawiczek i szlafroków z firmy Zwoltext, czy rajstop od Gatty. W centrum do dziś można zobaczyć szereg drewnianych domów tkaczy, tworzących historyczną dzielnicę, miejsce przeznaczone na rozwój działalności produkcyjnej. W jednym z tych domów mieści się **Muzeum – Dom Urodzenia św. Maksymiliana Kolbe** – przyszły święty przyszedł na świat

właśnie tutaj, w rodzinie robotniczej. Po sąsiedzku znajdują się **zabudowania browaru** (jest też sklep firmowy), pamiętające jeszcze XIX wiek.

Będąc w Zduńskiej Woli, trzeba pamiętać jeszcze o dwóch wyjątkowych zabytkach. Pierwszym jest **cmentarz żydowski**, jeden z większych i lepiej zachowanych w regionie – jest tu aż 3000 nagrobków. Drugie wyjątkowe miejsce to **osiedle Karsznice**, wybudowane w okresie międzywojennym razem z linią kolejową, łączącą śląskie kopalnie z portem w Gdyni. Można obejrzeć tu bardzo duże (przeznaczone na kilka tysięcy ludzi) zabytkowe osiedle kolejarskie, a dodatkowym akcentem związanym z kolejnictwem jest **Skansen Lokomotyw** z bogatą kolekcją taboru.

Pijalnia Wód Termalnych w Poddebicach

autor: K. Ignaczak

Muzeum Dom urodzenia św. Maksymiliana Kolbe w Zduńskiej Woli

Skansen Lokomotyw w Karsznicach

Propozycje wycieczek

1-2-3 dni
w części wschodniej
województwa

1 DZIEŃ: NADPILICZE (TOMASZÓW MAZOWIECKI, SPAŁA, INOWŁÓDZ, STUDZIANNA-POŚWIĘTNE)

Mając jeden dzień na ten obszar, najlepiej poznać nadpilickie okolice Tomaszowa Mazowieckiego. Zacząć warto w położonych w granicach tego miasta **Grotach Nagórzyckich** (na turystów czeka podziemna trasa turystyczna) oraz **Skansenie Rzeki Pilicy** – znajduje się tu zespół zabytkowych budynków z obszaru Nadpilicza, a także wyjątkowy zbiór wojskowych pojazdów wydobytych... z dna Pilicy. To pamiątka po dramatycznych wydarzeniach ze stycznia 1945 r. w tych okolicach.

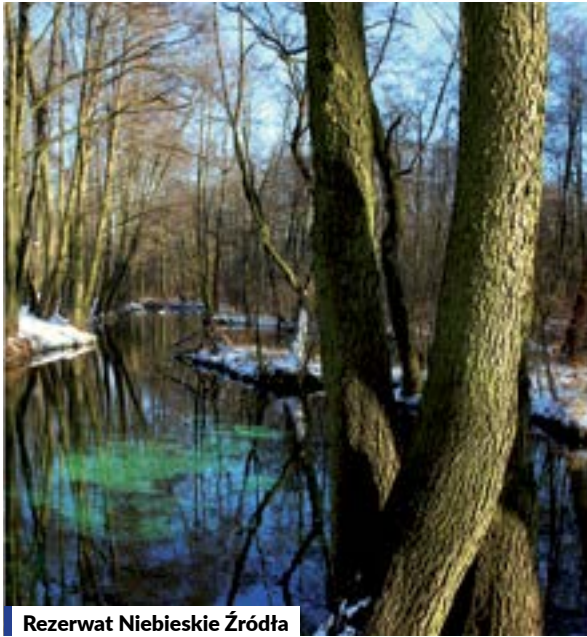
Grotki Nagórzyckie

Będąc w Skansenie, koniecznie trzeba pójść na spacer do pobliskiego **rezerwatu Niebieskie Źródła**.

Wędrując z biegiem Pilicy (a może spływ kajakiem?) po kilku kilometrach dociera się do Spały. Miejscowość rozstały wizyty koronowanych głów. Dziś pamiątką po nich jest cały zespół zabudowań służących gościom rosyjskich carów (większość nadal jest wykorzystywana jako obiekty noclegowe i restauracje), a także dostojny **pomnik żubra**. Amatorzy aktywnego wypoczynku mają dodatkowo w Spale do odwiedzenia **Centralny Ośrodek Sportu - Ośrodek Przygotowań Olimpijskich**. Przy odrobinie szczęścia spotkać można na bieżni, basenie lub hali najlepszych polskich sportowców przygotowujących się do kolejnych zawodów.

Kolejne kilka kilometrów i na horyzoncie w Inowłodzu pojawia się charakterystyczna **wieża romańskiego kościoła św. Idziego**, górująca nad okolicą. Warto także zajrzeć do niedawno odbudowanego **zamku królewskiego**, a także znajdującej się w centrum **dawnej synagogi**.

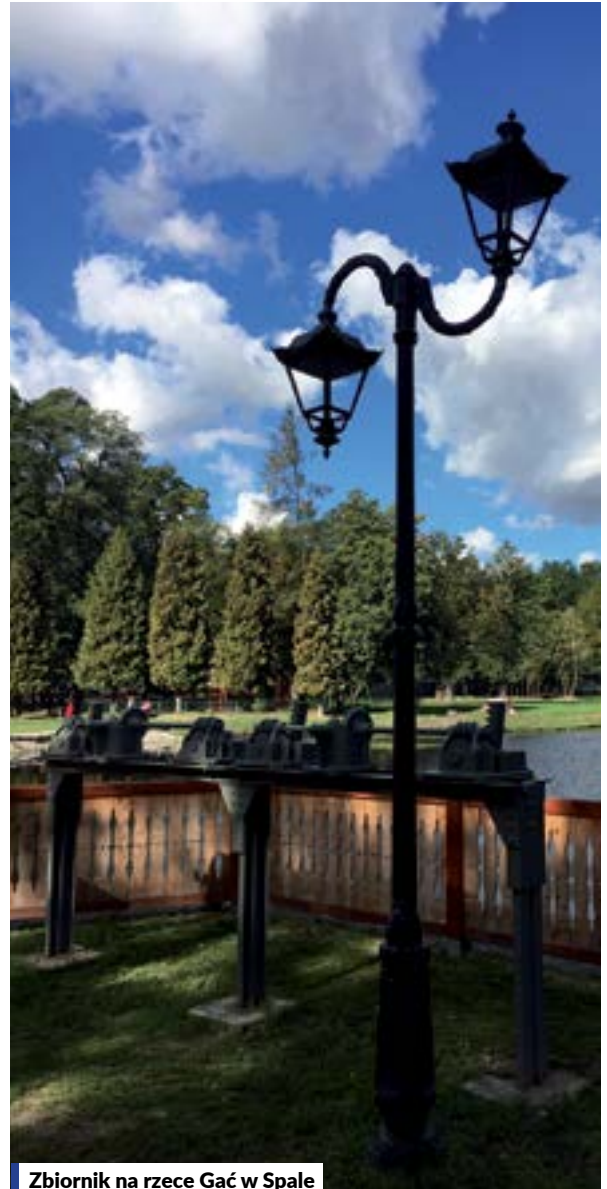
Będąc tu, należy przejechać jeszcze kilkanaście kilometrów i dotrzeć do monumentalnej **barokowej bazyliki w Studziannej**. To nie tylko ośrodek pielgrzymkowy z obrazem Świętej Rodziny, ale również jeden z popularniejszych plenerów filmowych w regionie. Można tu obejrzeć bramę, którą Grigorij otwierał po „czołgowemu” i dzwonicę, przy której na spadochronie lądował Franek Dolas.

Rezerwat Niebieskie Źródła

Skanen Rzeki Pilicy w Tomaszowie Mazowieckim

Zbiornik na rzece Gać w Spale

2 DZIEŃ: SKIERNIEWICE + RZĘKA RAWKA + BOLIMÓW + ROGÓW

Jeszcze jeden dzień na wschodnią część województwa? Świetnie, będzie okazja odwiedzić kilka wyjątkowych miejsc. Kto przejeżdżał pociągiem przez **Skierniewice**, ten na pewno kojarzy monumentalną bryłę **dworca kolejowego**. Warto obejrzeć go z każdej strony, aby w pełni docenić jego architekturę. Dodatkowo, we wnętrzu zachowała się unikalna dekoracja z lat 50. XX w. Z kolei na peronie podróŜnych wita sam Stanisław Wokulski, bohater „Lalki” Bolesława Prusa.

Miłośnicy kolejnictwa znajdą w Skierniewicach jeszcze jeden wyjątkowy zabytek – **parowozownię** z XIX wieku. Dziś można tu nie tylko obejrzeć zabytkowe zabudowania, ale przede wszystkim bogatą kolekcję taboru.

Oczywiście, przydałoby się poświęcić dłuższą chwilę na spacer po samym mieście, zwłaszcza po malowniczym parku otaczającym historyczną **siedzibę arcybiskupów gnieźnieńskich**. Pałac dziś pełni funkcję siedziby Instytutu Ogrodnictwa i w wybrane letnie niedziele jest udostępniany dla zwiedzających.

Kilkanaście kilometrów na północ od Skierniewic znajduje się dawne miasteczko **Bolimów**. Oba miejsca łączy rzeka Rawka, płynąca przez teren **Bolimowskiego Parku Krajobrazowego**. Doświadczeni kajakarze mogą się tu wykazać.

Dworzec kolejowy w Skierniewicach

Bogate tradycje garncarskie Bolimowa kontynuuje dziś **warsztat rodziny Konopczyńskich**, otwarty dla zwiedzających. Można tu nie tylko poznać tajniki tego rzemiosła, ale także samemu spróbować swoich sił w toczeniu na kole garncarskim. O tragicznej historii związanej z I wojną światową można się z kolei przekonać odwiedzając położone w pobliżu **cmentarze wojenne**, m.in. w **Bolimowskiej Wsi i Joachimowie-Mogiłach** czy uczestnicząc w corocznych rekonstrukcjach poświęconych starciom spod Bolimowa z 1915 r.

Uzupełnieniem dnia pełnego atrakcji może być wizyta w **Arboretum w Rogowie**. Można ją potraktować jako pretekst do spaceru po pięknym lesie, ale może to być także świetna okazja do poszerzenia swojej wiedzy o roślinach, również tych egzotycznych.

Arboretum w Rogowie

Pałac Prymasowski w Skierniewicach

3 DZIEŃ: RAWA MAZOWIECKA + BOGUSZYCE + BRZEZINY

Zamek w Rawie Mazowieckiej to dziś niewielki obiekt, składający się z wieży i fragmentu murów. Ma on jednak swoją mroczną legendę i... Białą Damę. Tragiczna historia sprzed wieków była podobno inspiracją dla samego Williama Szekspira przy tworzeniu „Opowieści zimowej”. Odwiedzając Rawę, warto także poświęcić trochę czasu na spacer po rynku i jego okolicach. Znajduje się tu m.in. **dworzec Rogowskiej Kolei Wąskotorowej**, prowadzącej z Rogowa przez Rawę Mazowiecką do Białej Rawskiej. Obecnie do dyspozycji turystów są kursy z Rogowa do Jeżowa oraz z Rawy Mazowieckiej do Białej Rawskiej. W samym Rogowie przy stacji znajduje się niewielki **skansen wąskotorowego taboru**.

Zaledwie kilka kilometrów na zachód od Rawy znajduje się miejscowość **Boguszyce**, gdzie obejrzeć można jeden z najcenniejszych drewnianych zabytków regionu. To **kościół pw. św. Stanisława Biskupa z XVI w.** Unikatem są renesansowe malowidła, zdobiące całe wnętrze.

Pomiędzy Rawą a Łodzią warto zrobić jeszcze jeden przystanek w **Brzezinach**. W **kościółce pw. Podwyższenia Świętego Krzyża** zachowała się bardzo ciekawa kaplica dawnych właścicieli miasta, rodziny

Lasockich. Na uwagę zasługują tu przede wszystkim renesansowe płyty nagrobne, w tym jedna wykonana przez samego Jana Michałowicza z Urzędowa. Po sąsiedzku znajduje się **Muzeum Regionalne** z największą w Polsce **kolekcją... żelazek**. Na przełomie XIX i XX w. Brzeziny były jednym z największych w kraju ośrodków krawieckich, miejscowa ekspozycja związana z włókiennictwem i krawiectwem właśnie o tym przypomina.

Zamek Książąt Mazowieckich w Rawie Mazowieckiej

autor: J. Koprowski

Kościół pw. Podwyższonego Krzyża w Brzezinach

Kolekcja żelazek w Muzeum w Brzezinach

Muzeum Regionalne w Brzezinach

Propozycje wycieczek

1-2-3 dni
w części południowej
województwa

1 DZIEŃ: PIOTRKÓW TRYBUNALSKI + SULEJÓW

Które z miast regionu (oczywiście poza Łodzią) jest najbardziej „filmowe”? Piotrków Trybunalski! Realizowano tu zdjęcia do ponad 40 filmów i seriali, gościł tu nawet amerykański gwiazdor Robin Williams, pracując nad „Jakubem kłamacz” w reż. Petera Kassovitza. Nieprzypadkowo to właśnie piotrkowskie centrum upodobał sobie filmowcy. To jedna z najlepiej zachowanych **starówek** w Polsce, od kilku lat sukcesywnie odnawiana. Z okresu rozbiorów, gdy Piotrków był siedzibą guberni, pochodzi cały zespół okazałych gmachów przeznaczonych dla carskich urzędników, w tym monumentalny **Pałac Sprawiedliwości** z początku XX w. Do tego dochodzi ciekawy **zamek królewski** (w formie kamienicy), gdzie dziś mieści się **muzeum, dworzec kolejowy z czasów Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej, synagogi, cerkiew** czy **zespół historycznych cmentarzy wielowyznaniowych**. Mało? Po zwiedzeniu wszystkich zabytków można jeszcze odbyć spacer wyznaczonym szlakiem filmowym i przysiąść na ławeczce Kwinty (to w Piotrkowie był dom bankowy Kramera!). A na deser najlepsza będzie wizyta w **Centrum Edukacji Browarniczej**. Można tu nabyć produkty miejscowego browaru rzemieślniczego, a także poznać proces produkcji piwa i historię piotrkowskiego browarnictwa.

Dawniej z Piotrkowa do kolejnego punktu na trasie wycieczki, czyli Sulejowa, można było dojechać kolejką wąskotorową. Dziś jedynymi śladami po niej są dawne budynki stacji przy drodze łączącej oba miasta. Za to sam Sulejów warto odwiedzić przede wszystkim ze względu na znajdujące się tu dawne **opactwo cysterskie w Podklasztorzu**. Powstało w XIII w., stanowiło obiekt obronny, z romańskim kościołem w sercu całego kompleksu. Do dziś zachował się niemal kompletnie cały zespół zabudowy – w części historycznych budynków działa dziś hotel oraz niewielkie muzeum. Zdecydowanie warto zajrzeć do wnętrza świątyni. Surową romańską architekturę uzupełnia barokowe wyposażenie z jednymi z najstarszych czynnych prospektów organowych. Będąc tu, na pewno warto odbyć spacer nad pobliską Pilicę, a może również udać się kilka kilometrów dalej, nad **Zalew Sulejowski**.

Stare Miasto w Piotrkowie Trybunalskim

Pałac Sprawiedliwości w Piotrkowie Trybunalskim

Opactwo cystersów w Sulejowie

Zalew Sulejowski

autor: P. Wypych

2 DZIEŃ: BEŁCHATÓW + MOSZCZENICA + PABIANICE

Wizyta w najbogatszej gminie w Polsce? Czemu nie? Przez szereg lat na przełomie XX i XXI w. w czołówce gmin z najwyższymi dochodami znajdował się Kleszczów położony na południe od Bełchatowa. To na terenie tej gminy znajduje się największa **kopalnia odkrywkowa węgla brunatnego** w Polsce - **Kopalnia Bełchatów**. Najlepiej obejrzeć całe wyrobisko z **tarasu widokowego** znajdującego się przy szkole w **Kleszczowie**. Po zakończeniu eksploatacji planowane jest wypłylenie wyrobisk i zalanie ich wodą. Powstaną w ten sposób dwa zbiorniki wodne, mogące stać się najgłębszym sztucznym jeziorem w Polsce. Warto więc odwiedzać to miejsce cały czas, aby obserwować zachodzące zmiany. Po wizycie w Kleszczowie należy skierować się do Bełchatowa na ekspozycję **Giganty Mocy**. Dowiedzieć się tu można skąd w tych okolicach wziął się węgiel brunatny, a także jak wygląda jego wydobywanie i spalanie w celu produkcji energii elektrycznej.

Resztę dnia warto poświęcić na odwiedzenie jeszcze dwóch miejsc związanych z przemysłem, ale w tym bardziej historycznym wydaniu. W **Moszczenicy** na przełomie XIX i XX w. powstała duża fabryka włókiennicza rodziny Enderów. Tym co najcie-

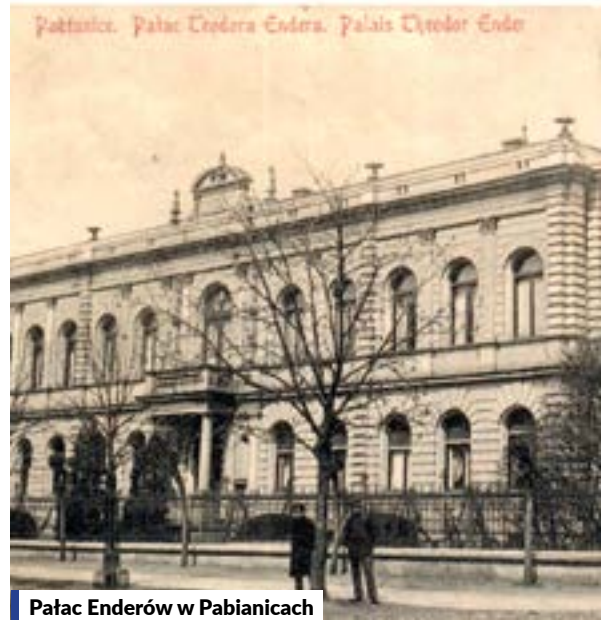
kawsze, jest tu **osiedle robotnicze** towarzyszące zakładowi. Wygląda bardzo podobnie jak łódzkie famuły na Księżym Młynie czy śląskie familoki. Z kolei do **Pabianic** warto zajrzeć przede wszystkim ze względu na **historyczne fabryki**. Nad rzeką Dobrzyńką znaleźć można cały kompleks dawnych zabudowań, dziś m.in. zaadaptowanych na hotel. Fabryce rodziny Kruschów i Enderów przy ul. Zamkowej towarzyszą pałac i okazały budynek administracji. Do tego zachował się tu cały kompleks zabudowy mieszkalnej z XIX i XX w., w tym kościół ewangelicki. O dawniejszej historii Pabianic przypominają położone na **Starym Mieście: renesansowy kościół** oraz **dwór obronny biskupów krakowskich, dziś muzeum**.

Skate Park w Bełchatowie

PGE Giganty Mocy w Bełchatowie

Pałac Enderów w Pabianicach

Dwór obronny kapituły krakowskiej w Pabianicach - Muzeum Regionalne

3 DZIEŃ: OKOLICE PRZEDBORZA I RADOMSKA

Przedbórz to jedno z mniejszych miast województwa, które można potraktować jako bramę do tzw. Pasma Przedborsko-Małogoskiego, pasma wzgórz stanowiących przedłużenie Gór Świętokrzyskich. Miłośnicy wędrówek górskimi szlakami mogą tu zdobyć najwyższe naturalne wzniesienie regionu – **Fajną Rybę**. To co prawda „tylko” 347 metrów n.p.m., ale widoki na okolicę są stąd bardzo okazałe. Warto także wybrać się na niewiele niższą **Górze Chełmo** (323 m n.p.m.), położoną na drugim brzegu Pilicy. Wzniesienie to objęte jest ochroną rezerwatową, a oprócz starego drzewostanu, na jego szczycie zachowały się ślady średniowiecznego grodziska. Z kolei na północ od Góry Chełmo znaleźć można kolejne pojedyncze wzniesienie – **Bąkową Górę** (282 m n.p.m.). Tu, oprócz malowniczych widoków, można obejrzeć **ruiny zamku** oraz **dwór Małachowskich**.

Inne doznania zapewni wizyta w **Gidlach**, położonych na południe od Radomska. To ważny **ośrodek pielgrzymkowy**, a przedmiotem szczególnego kultu jest tu niewielka figura Matki Boskiej. Oprócz barokowego **sanktuarium** warto zwrócić uwagę na jeden z nielicznych w centralnej Polsce **kościółów z tzw. sobotami**.

Fani twórczości Tadeusza i Stanisława Różewiczów powinni odwiedzić Radomsko, gdzie poeta i reżyser przyszli na świat (punkt obowiązkowy to dawne kino Kinema, które obaj wspominali z sentymentem, o czym świadczy nawet mówiący o nim film dokumentalny). Oczywiście najlepiej wizytę taką zaplanować na czas **Różewicz Open Festiwal**. Dodatkowo w Radomsku warto zajrzeć na cmentarz żydowski, jeden z lepiej zachowanych w regionie.

Z kolei miłośnicy twórczości Władysława Reymonta mogą odwiedzić położone niedaleko **Kobiele Wielkie – miejsce urodzenia pisarza**.

Pokój Reymonta w GOK-u w Kobieliach Wielkich

autor: P. Wypych

Bazylika Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Gidlach

Propozycje wycieczek

1-2-3 dni
w części północnej
województwa

1 DZIEŃ: ŁOWICZ + MAURZYCE + SROMÓW + NIEBORÓW + ARKADIA

Ciekawostką jest, że Łowicz w okresie interregnum pełnił rolę stolicy Polski. Jednak większości z nas kojarzy się on przede wszystkim z **unikatowym folklorem**, którego najbardziej charakterystycznym elementem jest rękodzieło, m.in. wycinanki i pająki z wielobarwnego papieru, a także muzyka, taniec i oryginalny strój łowicki. Jedną z najlepszych okazji, aby zobaczyć łowicki folklor w pełnej krasie jest **procesja Bożego Ciała**. Łowicz może również pochwalić się wyjątkową architekturą. **Bazylika Katedralna Wniebowstąpienia NMP**, miejsce pochówku 12 arcybiskupów gnieźnieńskich i prymasów, to wspaniały przykład połączenia gotyku z barokiem. Cennym zabytkiem architektury barokowej jest XVII-wieczny budynek dawnego **seminarium duchownego misjonarzy**, obecnie **muzeum**, wraz z kaplicą św. Karola Boromeusza. W muzeum znajduje się ekspozycja historyczna i etnograficzna. A skoro etnografia, to na dziedzińcu muzealnym mieści się niewielki **skansen**. Wracając na rynek, warto odnaleźć tu miejscowy bulwar sław, czyli **Aleję Gwiazd**... Dla wytrwałych zostaje jeszcze nietypowy trójkątny rynek (**Nowy Rynek**) oraz jedyne w kraju **Muzeum Guzików**. Zainteresowani folklorem powinni odwiedzić **skansen**

Bazylika katedralna Wniebowstąpienia NMP w Łowiczu

autor: G. Turski

w **Maurzycach** położony kilka kilometrów od Łowicza oraz **Muzeum Ludowe Rodziny Brzozowskich w Sromowie**. Będąc w Łowiczu, zdecydowanie nie można pominąć jeszcze dwóch miejscowości położonych w pobliżu: **Nieborowa i Arkadii**. W tej pierwszej znajduje się **pałac rodziny Radziwiłłów**, jedna z nielicznych tak dobrze zachowanych magnackich rezydencji w Polsce. Dziś jest to **oddział Muzeum Narodowego**, a największe wrażenie robi klatka schodowa wyłożona holenderskimi kaflami (każdy inny!), czy majestatyczna biblioteka z dwoma globusami z XVII w. W Arkadii zaś przetrwał **romantyczny park** pełen tajemniczych budowli w pięknej parkowej scenarii.

Skansen Ziemi Łowickiej w Maurzycach

Muzeum Ludowe Rodziny Brzozowskich w Sromowie

autor: J. Rybus

2 DZIEŃ: ŁĘCZYCA + TUM + OZORKÓW + ZGIERZ

Łęczycza to miasto o długiej historii. Nad centrum góruje **zamek** wybudowany przez Kazimierza Wielkiego, dziś **muzeum**. Warto też wejść na zamkową wieżę. Widać stąd panoramę całego miasta, w tym hałdy oraz wieżę... szybu górniczego. To pamiątka po miejscowej **kopalni rud żelaza**. Dostrzec z góry można również monumentalną **romańską kolegiatę w Tumie**. Po spacerze po centrum Łęczycy (koniecznie trzeba stanąć przed **bramą dawnego więzienia** - to tu powstawały ujęcia z wychodzącym z zakładu karnego Henrykiem Kwinto, bohaterem „Vabanku”) warto skierować się na wschód do Tumu właśnie. W kolegiacie jeden z najważniejszych detali to piękny, bogato rzeźbiony portal. Dla miłośników legend jest tu nie lada gratka – ślad czarnej łapy na jednej ze ścian... Po sąsiedzku ze świątynią warto obejrzeć bardzo dobrze zachowane **grodzisko**, na którym powstała dzisiejsza Łęczycza, a także **skansen w Kwiatkówku**. Zwłaszcza miłośnicy techniki będą mieli tu co oglądać, gdyż oprócz zabytkowego wiatraka zwiedzać można jedyną, dostępną w regionie **olejarnię**.

Po drodze z Łęczycy do Łodzi leży **Ozorków**, miasto raczej niekojarzone z turystyką. Tymczasem

warto zrobić tu przystanek i poznać miejscowe zabytki. Ozorków rozwinął się w początkach XIX w. jako jedna z pierwszych osad przemysłowych w Polsce. Dziś można tu obejrzeć **kilka pałaców fabrykanckich, fabryk**, a także ciekawy **kościół ewangelicki i cmentarz** tego wyznania. Dla osób zainteresowanych historią Łodzi ciekawostką będzie fakt, że najbogatszy łódzki fabrykant, Karol Scheibler, właśnie w Ozorkowie zaczynał swój polski etap kariery zawodowej. Tu też poznał swoją przyszłą żonę. Dziś znaleźć można tu sporo śladów po tej rodzinie.

Ostatnim przystankiem przed Łodzią powinien być **Zgierz**, gdzie znajduje się jeden z zaledwie trzech parków kulturowych w województwie – **Miasto Tkaczy**. W centrum Zgierza zachowało się kilkadziesiąt historycznych domów tkaczy. Kilkanaście z nich tworzy zwartą zabudowę przy ul. Narutowicza i Rembowskię, oddając klimat osady przemysłowej sprzed blisko 200 lat. Będąc w Zgierzu, trzeba również koniecznie zajrzeć do miejscowego **Zakładu Kąpielowego**. To jeden z najstarszych w Polsce krytych basenów, dziś wyglądający niemal identycznie jak przed 90 laty. Najlepiej zabrać ze sobą kostium kąpielowy, bo basen do dziś jest czynny.

Zamek Królewski w Łęczycy

autor: P. Marynowski

Skansen - Łęczycka Zagroda Chłopska w Kwiatkówku

autor: J. Ziółkowski

Zakład kąpielowy w Zgierzu

3 DZIEŃ: KROŚNIEWICE + KUTNO + OPORÓW + DOBRZELIN

Jeszcze 10 lat temu jedno z najważniejszych skrzyżowań drogowych w kraju znajdowało się w Krośniewicach, gdzie spotykały się drogi krajowe nr 1 i 2. Dziś warto odwiedzić te okolice, aby poznać miejscowe zabytki i historię. Nie możemy pominąć największej w kraju stacji kolei wąskotorowej z bogatym zapleczem technicznym oraz kolekcją taboru. Można jedynie żałować, że pociągi już stąd nie kursują. **W Krośniewicach** znajduje się również **zabytkowy pałac**, należący w przeszłości do Rajmunda Rembielińskiego, jednego z ojców założycieli przemysłowej Łodzi. A jest jeszcze **muzeum i dawna synagoga...**

Podobnie jak Krośniewice, również Kutno ma sporo do zaoferowania turystom. Przy rynku zachował się tu **Pałac Saski**. Dziś warto to miejsce obejrzeć przede wszystkim ze względu na jego historię – to jedyny z zachowanych pałaców pocztowych łączących Warszawę z Dreznem za panowania królów z dynastii Sasów. Po planowanej obecnie renowacji budynek ma odzyskać dawną świetność i służyć jako siedziba muzeum. Inne warte odwiedzenia miejsca w Kutnie to: **zabytkowy dworzec**, dawny **dom dochodowy straży ogniowej** z początku XX w. czy **park z pałacem Gierałty** – w parku

znajduje się niegdysiejsza kaplica grobowa, dziś stanowiąca siedzibę niewielkiego **Muzeum Bitwy nad Bzurą**. Najlepszym momentem na wizytę w Kutnie jest coroczne **Święto Róży**, odbywające się we wrześniu.

Z Kutna blisko już do **Oporowa**, jednego z najlepiej zachowanych średniowiecznych **zamków prywatnych** w Polsce. Mieści się tu muzeum z bogatym oryginalnym wyposażeniem rezydencji. Z pałacem sąsiaduje **zabytkowy klasztor**, a oba obiekty łączą pewna legenda...

Zamek Oporowski

autor: P. Wojtyczka

Pałac Gierałty w Kutnie

Okolice Kutna to dawniej jeden z „najsłodszych” regionów w kraju – w powiecie działało dawniej nawet do 10 cukrowni. Dziś po większości pozostały zabudowania pełniące inne funkcje. Oryginalny profil produkcji kontynuowany jest tylko w Dobrzelinie. Najlepiej odwiedzić tę miejscowość w trakcie tzw. kampanii buraczanej, trwającej od września do początku grudnia. Już kilka kilometrów od wsi wyczuć można bardzo charakterystyczny zapach towarzyszący produkcji cukru (to efekt mieszania gotującego się soku buraczanego z... kamieniem wapiennym). Zachowały się tu **historyczne budynki** samej **cukrowni**, ale także całe osiedle towarzyszące fabryce – domy dla robotników oraz szkoła.

Cukrownia w Dobrzelinie

CERTYFIKOWANE CENTRA I PUNKTY INFORMACJI TURYSTYCZNEJ

Centrum Informacji Turystycznej w Piotrkowie Trybunalskim

ul. Zamurowa 11
97-300 Piotrków Trybunalski
tel. 44 732 60 50
tel. 44 732 60 49
cit@piotrkow.pl
<http://www.cit.piotrkow.pl>

Łódzka Informacja Turystyczna Łódzka Organizacja Turystyczna

ul. Piotrkowska 28
90-423 Łódź
tel. 42 208 81 81
tel. 722 005 314
it@lodz.travel
<http://www.lodz.travel>

Punkt Informacji Turystycznej i Kultu- ralnej w Skierniewicach

Centrum Kultury i Sztuki
w Skierniewicach
ul. Reymonta 33
96-100 Skierniewice
tel. 46 833 24 12
<https://cekis.pl/punkt-informacji-turystycznej/>

Informacja Turystyczna Wydziału Kultury i Sportu Urzędu Miasta Tomaszowa Mazowieckiego

Plac Kościuszki 29
97-200 Tomaszów Mazowiecki
tel. 44 710 03 29
informacjaturystyczna
@tomaszow-maz.pl
<http://www.kochamtomaszow.pl>

Centrum Informacji Turystycznej w Bełchatowie

ul. Tadeusza Kościuszki 15
97-400 Bełchatów
tel. 44 733 51 35
tel. 44 733 51 40
cit@um.belchatow.pl

**

Punkt Informacji Turystycznej w Inowłodzu

Zamek w Inowłodzu
ul. Zamkowa 7
97-215 Inowódz
tel. 44 726 01 34
zamek.pit@interia.pl
<https://www.inowlodz.pl/turystyka/punkt-informacji-turystycznej>

*

**Centrum Informacji Turystycznej
Miasta i Gminy Łęczycza**

ul. Kazimierza Odnowiciela 2
99-100 Łęczycza
tel. 24 721 03 11
tel. 510 104 937
fax. 24 721 03 11
cit@leczycza.info.pl
<http://www.cit.leczycza.info.pl>

*

**Punkt Informacji Turystycznej
w Sieradzu**

Powiatowa Biblioteka Publiczna
w Sieradzu
ul. Żwirki i Wigury 4
98-200 Sieradz
tel. 43 827 16 41
fax. 43 827 16 41
info@pbp.sieradz.pl
<https://pbp.sieradz.pl/punkt-informacji-turystycznej,p19.html>

*

**Punkt Informacji Turystycznej
w Wieruszowie**

Powiatowa Biblioteka Publiczna
w Wieruszowie
ul. Waryńskiego 11
98-400 Wieruszów
tel. 62 783 11 88
fax. 62 783 11 88
pbpwieruszow@wp.pl
<https://www.powiat-wieruszowski.pl/punkt-informacji-turystycznej.html>

*

**Punkt Informacji Turystycznej
w Rawie Mazowieckiej**

Starostwo Powiatowe w Rawie
Mazowieckiej
ul. Tadeusza Kościuszki 5
96-200 Rawa Mazowiecka
tel. 46 814 57 40 wew. 308
fax. 46 814 57 40
pit@powiatrawski.pl
<https://www.rawamazowiecka.pl/1826,punkt-informacji-turystycznej>

INDEKS MIEJSCOWOŚCI

Aleksandrów Łódzki

- Summer Dying Loud - 58

Arkadia

- park romantyczny - 22, 40, 42, 92

Betchatów

- PGE Giganty Mocy - 14, 54, 86

Bąkowa Góra

- dwór Małachowskich - 86

- ruiny zamku - 86

- wzniesienie - 88

Boguszyce

- kościół pw. św. Stanisława, Biskupa
i Męczennika - 43, 80

Bolimowska Wieś

- cmentarz z I wojny światowej - 79

Bolimowski Park Krajobrazowy

- 16, 37, 78

Bolimów

- rekonstrukcje historyczne
(I i II w. św.) - 59, 78

- warsztat garncarski rodziny
Konopczyńskich - 78

Borysewo

- ZOO Safari - 52

Brzeziny

- kościół pw. Podwyższonego Krzyża - 80

- Muzeum Regionalne - 80

Bzura

- rzeka - 17

Chociszew

- Dolina Skrzatów - 53

Chruślin

- kościół pw. Św. Michała Archanioła
- 40

Dobrzelin

- cukrownia - 97

Działoszyn

- cementownia WARTA - 17

- wapienniki - 17

Fajna Ryba

- wzniesienie - 37, 88

Gidle

- bazylika Wniebowzięcia Najświętszej
Maryi Panny - 88

- kościół pw. św. Marii Magdaleny - 88

Góra Chełmo

- rezerwat przyrody/grodzisko - 88

Góra Zelce

- wzniesienie - 37, 71

Grabia

- rzeka - 30

Grębień

- kościół drewniany pw. Świętej Trójcy
- 43, 70

Inowódz

- dawna synagoga - 76

- kościół romański pw. Św. Idziego - 8, 76

- turniej rycerski - 59

- zamek królewski - 76

Joachimów-Mogiły

- cmentarz z I wojny światowej - 79

Kamieńsk

- Góra Kamieńska - 14, 31

Kleszczów

- kopalnia węgla brunatnego - 14, 86

Kobiele Wielkie

- dom urodzin Władysława Reymonta
- 88

Kocilew

- zabytkowy drewniany wiatrak - 71

Kołacinek

- Dinopark/Kraina Świętego Mikołaja - 52

Krośniewice

- dawna synagoga - 96

- muzeum im. Jerzego Dunin-
Borkowskiego - 96

- pałac Rembielińskiego - 96

- stacja kolei wąskotorowej - 96

Krzyworzeka

- romańska dzwonnica przy kościele
...pw. św. Piotra i Pawła - 8, 70

Kutno

- dworzec kolejowy - 96

- Festiwal Szaloma Asza - 58

- Muzeum Bitwy nad Bzurą - 48, 96

- Ogólnopolski Festiwal Jeremiego
Przybory „Stacja Kutno” - 58

- Pałac Gierałty - 96

- Pałac Saski - 96

- Święto Róży - 58, 96

Kwiatkówek

- Skansen Łęczycka Zagroda Chłopska - 43, 94

Leszczynek

- Odyseja Historyczna - 59

Lipce Reymontowskie

- Galeria Staroci i Pamiątek - 49
- Muzeum Regionalne - 49

Lipka

- pasieka „Pszczeli Świat” - 53

Lisowice

- kamieniołom Lisowice - 37, 71
- wapienniki - 37, 71

Łęczyca

- dawna kopalnia rud żelaza - 94
- dawne więzienie - 94
- turniej rycerski - 59
- Zamek Królewski – muzeum - 53, 94

Łowicz

- Aleja Gwiazd - 92
- bazylika katedralna Wniebowzięcia NMP i św. Mikołaja - 40, 92
- Muzeum Guzików - 92
- Muzeum w Łowiczu - 92
- Nowy Rynek - 92
- skansen - 12, 43, 92
- Stary Rynek - 92
- Święto Bożego Ciała - 12, 92

Łódzki Szlak Konny - 18, 28

Łódź

- Aleja Gwiazd - 64
- Atlas Arena - 58
- Arturówek - 34
- Centralne Muzeum Włókiennictwa i Skansen Łódzkiej Architektury Drewnianej - 64
- cmentarz żydowski - 43, 62

- EC1 - 6, 54

- Festiwal Designu - 58
- Festiwal Filmowy Cinergia - 58
- Festiwal Łódź 4 Kultur - 58
- Księży Młyn - 43, 62
- Las Łagiewnicki - 28, 34, 65
- Light Move Festival - 58
- szlak Bajkowa - 64
- Manufaktura i Muzeum Fabryki - 6, 43, 62
- Muzeum Kanału „Dętka” - 64
- OFF Piotrkowska - 62
- Ogród Botaniczny - 54
- Palmiarnia - 65
- Pałac Poznańskiego – Muzeum Miasta Łodzi - 49, 62
- Pałac Scheiblerów – Muzeum Kinematografii - 64
- Państwowa Wyższa Szkoła Filmowa, Telewizyjna i Teatralna - 64
- parki miejskie: Piłsudskiego, Źródlika - 65
- Pasaż Róży - 62
- Piotrkowska ulica - 6, 62
- Triennale Tkaniny - 58
- Spotkania Baletowe - 58

Maurzyce

- Skansen Ziemi Łowickiej - 12, 43, 92

Moszczenica

- fabryka Enderów - 86

Nagawki

- Żywy Skansen – Centrum Folkloru Polskiego - 43

Nieborów

- Pałac Radziwiłłów – muzeum - 22, 40, 92

Oporów

- klasztor oo. Paulinów - 96
- zamek Oporowskich - 40, 96

Ozorków

- cmentarz ewangelicki - 94
- kościół ewangelicki Dwunastu Apostołów - 94

Ożarów

- dwór - muzeum wnętrz dworskich - 42, 71

Pabianice

- dwór obronny biskupów krakowskich - muzeum - 40, 86
- Fabryka Wełny – hotel - 86
- kościół ewangelicki śś. Piotra i Pawła - 86
- kościół renesansowy św. Mateusza - 86
- pałac Enderów i Kruschów - 86
- Stare Miasto - 86

Park Krajobrazowy Międzyrzecz Warty i Widawki - 37

Park Krajobrazowy Wzniesień Łódzkich - 28, 30, 36

Pilica

- rzeka - 16, 34, 84

Piotrków Trybunalski

- Centrum Edukacji Browarniczej - 84
- cerkiew - 84
- dworzec kolejowy - 84
- Festiwal Sztuki Interakcje - 58
- Pałac Sprawiedliwości - 84
- Trybunały Kabaretowe - 58
- Stare Miasto - 20, 84
- Szlak Filmowy - 20, 84
- Wielka Synagoga - 20
- Zamek Królewski – muzeum - 20, 84

Poddębice

- kościół pw. Św. Katarzyny - 40
- Ogród Zmysłów - 72
- Pałac Grudzińskich - 40, 72
- pijalnia wód termalnych - 72

Przedborski Park Krajobrazowy

- 16, 28, 37

Przywóz

- Kurhany Książęce - 70

Radomsko

- cmentarz żydowski - 88
- dawne kino Kinema - 88
- Różewicz Open Festiwal - 58, 88

Rawa Mazowiecka

- zamek Książąt Mazowieckich - 80

Rawka

- rzeka - 16

Rogów

- Arboretum - 79
- Kolej Wąskotorowa Rogów – Rawa –
Biała - 54, 80

Ruda

- kościół romański pw. Św. Wojciecha
- 8, 70

Rzeczycza

- Mokoszowisko (grodzisko w Rzeczycy;
impreza średniowieczna) - 59

Sieradz

- bazylika kolegiacka Wszystkich
Świątych - 68
- Muzeum Okręgowe - 68
- Open Hair Festiwal - 58
- skansen - 43, 68
- Stare Miasto - 68
- wzgórze zamkowe - 68

Skierniewice

- dworzec kolejowy - 78
- kościół pw. Św. Jakuba - 42
- Pałac Prymasowski z ogrodem - 42, 78
- Parowozownia - 54, 78
- Święto Kwiatów, Owoców i Warzyw - 58

Sobota

-kościół pw.Św. Apostołów Piotra i Pawła
-40

Solca Mała

- wioska indiańska „Tatanka” - 53

Spalski Park Krajobrazowy - 16, 36**Spała**

- Centralny Ośrodek Sportu - Ośrodek
Przygotowań Olimpijskich - 24, 76
- pomnik żubra - 76
- zabudowa letniskowa - 76

Spycimierz

- dywany kwiatowe na Boże Ciało - 68

Sromów

- Muzeum Ludowe Rodziny
Brzozowskich - 12, 92

Starte Skoszewy

- grodzisko - 36

Strońsko

- kościół romański pw. św. Urszuli
i 11 Tysięcy Dziewic - 8

Stuzianna-Poświętne

- klasztor / sanktuarium Świętej
Rodziny - 40, 76

Sulejowski Park Krajobrazowy - 16, 36**Sulejów**

- opactwo cystersów - 8, 40, 84

Tomaszów Mazowiecki

- Arena Lodowa - 24
- Groty Nagórzyckie - 24, 53, 76
- Rezerwat Niebieskie Źródła - 24, 36, 76
- Skansen Rzeki Pilicy - 17, 24, 59, 76

Tum

- archikolegiata - 8, 94
- grodzisko - 94

Ujazd

- park Mikrokosmos - 53

Uniejów

- Termy Uniejów - 10, 52, 68
- turniej rycerski - 59
- Zagroda Młynarska - 10, 43, 52, 68
- Zamek Arcybiskupów Gnieźnieńskich
- 10, 68

Walewice

- pałac i stadnina koni - 22, 42

Warta

- rzeka - 17, 34

Węże

- rezerwat przyrody - 37, 71

Wieluń

- Muzeum Ziemi Wieluńskiej - 70

Wieruszów

- orientering - 28

Zalew Sulejowski - 16, 30, 84**Załęczański Park Krajobrazowy**

- 17, 28, 37, 70

Zbiornik Jeziorsko - 30, 34, 68**Zduńska Wola**

- browar - 72
- cmentarz żydowski - 72
- muzeum - Dom urodzenia
św. Maksymiliana Kolbe - 72
- Skansen Lokomotyw Karsznice - 72

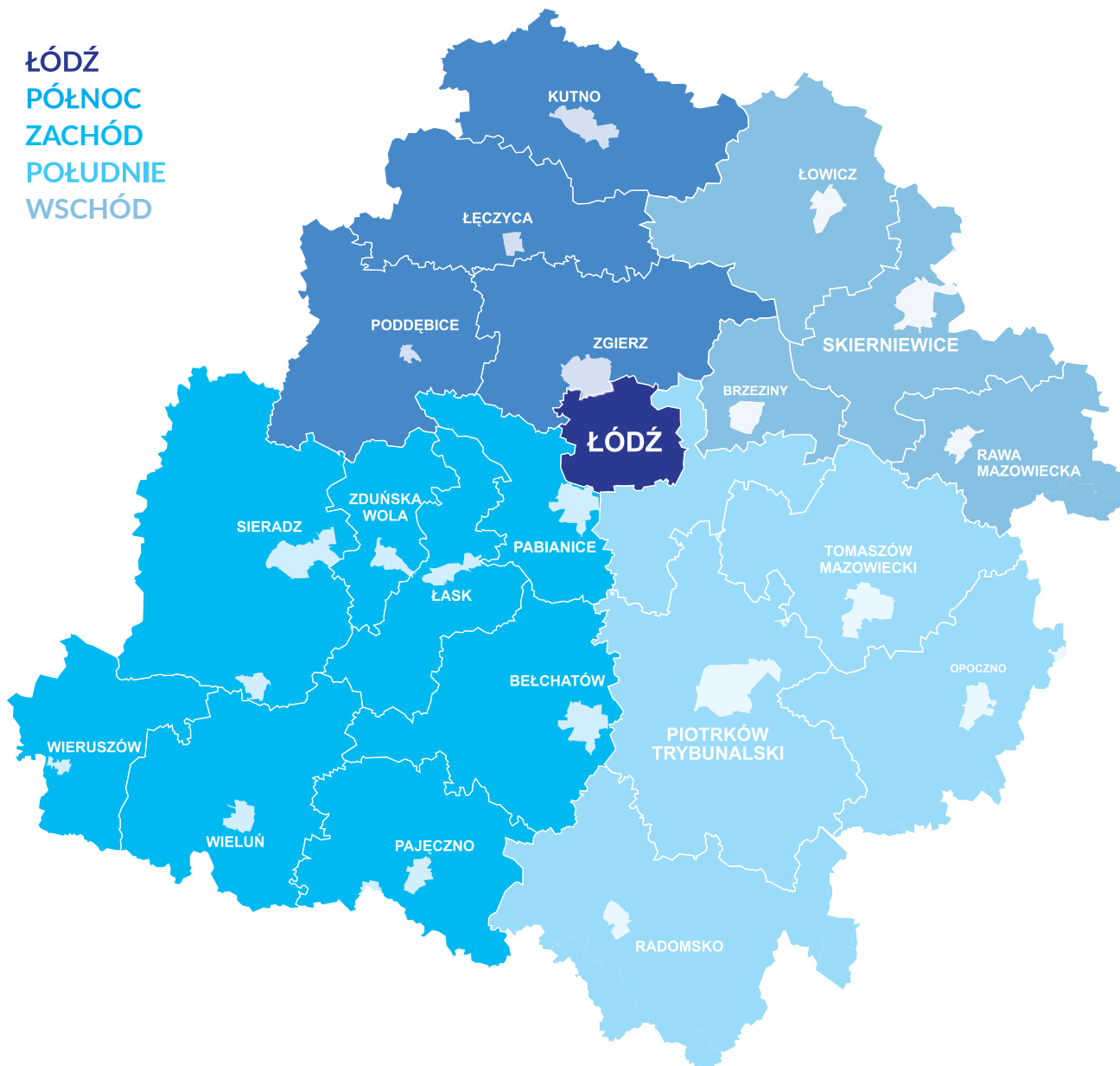
Zgierz

- Park Kulturowy Miasto Tkaczy - 47, 94
- stok narciarski Malinka - 31
- zakład kąpielowy - 94

Żarnów

- kościół romański św. Mikołaja - 8

ŁÓDŹ
PÓŁNOC
ZACHÓD
POŁUDNIE
WSCHÓD

łódzkie na weekend

województwo
łódzkie

**Urząd Marszałkowski
Województwa łódzkiego**

Departament Sportu i Turystyki
al. Piłsudskiego 8, 90-051 Łódź

www.lodzkie.pl
www.lodzkie.travel
turystyka@lodzkie.pl

Opracowanie merytoryczne
Maciej Kronenberg

Opracowanie graficzne
Marcin Dudziński

Materiał zdjęciowy
Archiwum zdjęć UMWŁ

Wydawca
Departament Sportu i Turystyki

PUBLIKACJA BEZPŁATNA
Wydanie II, Łódź 2021

ISBN:
978-83-95563-9-5